

Promise

Voor bijbels denken in de (gezondheids)zorg 23e jaargang nr. 3 (juli 2007)

In dit nummer:

Emotionele synchronisatie
Op de vlucht voor je verleden
Deepak Chopra deel 2
Met vreugde man zijn

Emotionele syn

Hoe kun je in alle omstandigh

Dit artikel is een hoofdstuk uit het pas verschenen boek *Met vreugde man zijn, groeien naar volwassenheid*. In dit artikel wordt uitgelegd hoe in de eerste jaren van ons leven, de basis gelegd wordt voor een goede verwerking van onze emoties. De leerdoelen in de eerste levensfase (0-4jr) zijn :Leven met vreugde ontvangen, leren te synchroniseren met anderen, leren door imitatie een persoon te worden, leren om steeds dezelfde persoon te zijn, leren uit te rusten. Kunnen we vanuit een boosheid weer snel tot rust komen, hoe kunnen we 'schakelen' in onze emoties. In welke mate hebben we de capaciteit om vreugde te ervaren?. Zaken die vroeger alleen tot het gebied van de filosofie en psychologie behoorden, worden nu ook neurologisch meetbaar, o.a. via (temperatuur)hersenscans. Er kan veel fout gaan in die ontwikkeling, waardoor men later vatbaar wordt voor psychiatrische ziektes. Een goede ontwikkeling heeft alles te maken met de verbondenheid en liefde die in de Bijbel centraal staat. (Op basis van de theorie van dit hoofdstuk in dit model zijn we bezig met het uitwerken van (non-verbale) gevoelsoefeningen. G. Feller)

Een baby verbindt zich met zijn moeder

Voor ieder werkend menselijk brein geldt, dat zich in de rechterhersenhelft een controlecentrum bevindt, dat bestaat uit een viertal niveaus en alle levensfuncties aanstuurt. Hoe dit controlecentrum in de praktijk functioneert, wordt grotendeels bepaald door de interacties die er zijn geweest tussen moeder en kind in de babytijd. In dit hoofdstuk wil ik bijzondere aandacht schenken aan één specifiek niveau van het controlecentrum, dat ook wel moedergeheugen wordt genoemd. De groei hiervan voltrekt zich namelijk in

een heel vroeg stadium en wordt in zeer sterke mate bepaald door de relatie tussen moeder en kind. Zoals voor alle delen van de hersenen geldt, kan het controlecentrum zich ontwikkelen en leren, maar het kan ook onontwikkeld en ongeorganiseerd blijven. Onderzoek heeft aangetoond, dat wanneer de hersenen van de moeder emotioneel onontwikkeld en ongeorganiseerd zijn, zij dit op haar baby zal overbrengen. Echter, wanneer haar hersenen zich door voldoende training wel hebben kunnen ontwikkelen, dan zal zij dit eveneens op haar kind overdragen. Het verschil tussen goede en slechte moeders wordt bepaald

door het vermogen om op een zodanige wijze met het kind te synchroniseren, dat zijn hersenen zich kunnen ontwikkelen en organiseren.

De kenmerken van een goede moeder zijn in emotioneel opzicht dezelfde als die van een goede muzikant: beiden moeten kunnen omgaan met timing, intensiteit (volume) en klank. Heeft u vroeger muzikles gehad? Ik heb ooit geleerd om piano te spelen, maar ik vond het lang niet altijd even makkelijk om op dit instrument op het juiste moment en met de juiste kracht de juiste toon aan te slaan. Baby's komen

Chronisatie heden jezelf zijn?

ter wereld met hersenen, die zo goed als ongeorganiseerd en onontwikkeld zijn, maar die uiteindelijk op dezelfde wijze gesynchroniseerd moeten worden. Alleen dan kunnen zij uitgroeien tot gelukkige kinderen die praten, lachen en leren, en voor anderen een genot zijn om mee op te trekken. Je zou kunnen zeggen dat het de hoofdtaak van een goede moeder is om haar kind te leren hoe hij zijn hersenen moet synchroniseren met de buitenwereld. Een korte beschrijving van hoe dit in zijn werk gaat, zal ons helpen om het verschil te zien tussen goede en slechte moeders.

Het controlecentrum van ons brein

Wist u niet dat onze hersenen een controlecentrum hebben? Toch is het zo, ook al zijn wij ons daarvan niet altijd bewust. Ons brein doet soms dingen waarvan wij ons bewust zijn en soms dingen waarvan wij geen weet hebben. Zo zijn wij ons bijvoorbeeld meer bewust van onze lichaamstemperatuur dan van onze bloeddruk. Om te begrijpen hoe dit in elkaar zit, moet ik iets meer uitleggen over de anatomie van onze hersenen.

Allereerst is het van belang om te vertellen dat de hersenschors het gedeelte van onze hersenen is waarin de bewuste processen plaatsvinden en waarop onze wil invloed heeft. Wanneer wij dan vaststellen dat de bovenste twee niveaus van het controlecentrum zich in de hersenschors bevinden, houdt dit in dat de processen die hier plaats vinden ons een keuzemogelijkheid geven. Voor de onderste twee niveaus van het controlecentrum geldt daarentegen dat zij onder de hersenschors zijn gelegen. Dit betekent dat deze delen zich in ons onderbewustzijn bevinden. Wij kunnen hierop met onze wil dus geen invloed uitoefenen.

Verder is het zo, dat ons controlecentrum overwegend in de rechterhelft van onze hersenen is gelegen, op de plaats waar onze gevoelens en creativiteit zich bevinden. Dit betekent dat het controlecentrum in een situatie waarin zich spanningsvolle emoties voordoen, primair zal zoeken naar een oplossing waar opnieuw vrede

en vreugde wordt ervaren. Deze sterke gerichtheid op emotioneel herstel zorgt ervoor dat een kind op een relationele wijze handelt wanneer hij van streek is. Hij wordt in staat gesteld om zijn gevoelens te reguleren, te kalmeren en terug te keren naar een toestand van vreugde, tenminste, als hij heeft geleerd hoe hij dit allemaal moet doen.

De rechterhersenhelft heeft een belangrijke eigenschap die van invloed is op de wijze waarop het controlecentrum wordt

getraind en functioneert. Zo hebben de herinneringen die hier worden opgeslagen, gemeen dat wij ons hiervan niet bewust zijn wanneer zij worden aangesproken. Als wij een handeling willen uitvoeren, dan is het nodig dat wij ons de vaardigheid die hiervoor nodig is in herinnering brengen. De enige manier waarop ik een glas water kan vasthouden en leegdrinken is om te leren hoe dit moet en vervolgens te recapituleren hoe ik dit eerder gedaan heb. Maar wanneer ik een glas water leegdrink, ben ik mij helemaal

De kenmerken van een goede moeder zijn in emotioneel opzicht dezelfde als die van een goede muzikant.

niet bewust van deze herinnering. Het enige dat ik denk, is: 'Ik drink.'

Op dezelfde manier herinnert het controlecentrum zich wie wij hebben geleerd te zijn en hoe wij hebben geleerd te handelen, maar we denken daarbij niet: 'Ik herinner mij wie ik ben'. Het enige dat wij denken - als we al hierover nadenken - is: 'Zo ben ik'.

Samenvattend zou je kunnen zeggen dat het controlecentrum van ons brein zich tot doel heeft gesteld om ons in herinnering te brengen hoe wij onder alle omstandigheden als onszelf kunnen reageren. Anders gezegd, het gaat hier om een goed verloop van het synchronisatieproces tussen binnen- en buitenkant, ongeacht wat

er gebeurt. Zodra er wat gebeurt, treden emoties op als vreugde, droefheid, schrik, woede, schaamte, walging, wanhoop en vernedering. Soms ontstaan zij van binnenuit en soms ook worden zij opgeroepen door anderen om ons heen. Wanneer ons controlecentrum onontwikkeld en ongeorganiseerd is, dan verloopt het synchronisatieproces niet goed en kunnen wij door deze sterke emoties de controle over ons leven kwijtraken. Als ons controlecentrum echter sterk is en goed getraind, dan zijn wij in staat onszelf te blijven ongeacht de intensiteit van deze gevoelens. De voorbereiding op het hanteren van al deze noodsituaties vindt plaats gedurende de eerste twee levensjaren van een kind, tenminste, als het kan terugvallen op een goede moeder.

Laat mij u een korte rondleiding geven langs de vier niveaus van het controlecentrum. Het zorgvuldig kunnen synchroniseren van de hersenactiviteit wordt namelijk

in etappes geleerd. Daarbij staat iedere etappe voor een niveau van het controlecentrum. Van beneden naar boven werkt deze structuur als een grote leermachine.

Niveau Een gaat over de meest basale verbindingen. Deze verbindingen zijn heel specifiek en zintuiglijk. Wanneer Niveau Een om moeder vraagt, hoeft vader niet te komen. Wanneer het daarentegen vader wil, dan heeft moeder weer het nakijken. Niveau Een bevindt zich onder de hersenschors, en beschikt dus over een eigen wil. Niveau Een bepaalt wie er in trek is en wie er geen indruk maakt. Onze diepste pijn en blijdschap zijn afkomstig van Niveau Een. Hier ligt ons verbindingscentrum. Wanneer het signaal op aan staat, dan zoekt het contact. Staat het op uit, dan niet. We zouden Niveau Een daarom ook wel onze verbindingsschakelaar kunnen noemen. Wanneer deze op aan staat, straalt het van ons gezicht af: 'Ik wil jou!'

Niveau Twee bevindt zich - net als Niveau Een - onder de hersenschors. Hier ligt het beoordelingscentrum, waar onze ervaringen worden gelabeld met de waardering: goed, slecht, of eng. Wanneer Niveau Twee zich eenmaal een mening over iets heeft gevormd, laat deze zich niet meer veranderen. Niveau Twee functioneert in dat opzicht als het emotionele brein voor Niveau Een en bekommert zich alleen maar om wat het van iets of iemand vindt. Met uitzondering van iemand die in coma ligt, is Niveau Twee altijd alert.

Niveau Drie is het belangrijkste synchronisatiegebied van het controlecentrum. Het bevindt zich in de hersenschors en staat dus open voor interactie met andere mensen, in het bijzonder met diegenen met wie wij een band hebben opgebouwd. Niveau Drie is het emotionele brein voor twee mensen, dat wil zeggen: het kan slechts met één andere persoon tegelijk synchroniseren. De vaardigheid om dit te kunnen doen, wordt opgedaan tussen de tweede en negende maand in het leven van een baby en wel in de relatie met zijn moeder.

Niveau Drie synchroniseert veel dingen. Onder leiding van een goede moeder leert het de lagere en hogere niveaus van de hersenen te synchroniseren, dus zowel de niveaus die zich onder als de niveaus die zich in de hersenschors bevinden.

Niveau Drie synchroniseert niet alleen de verschillende hersenlobben. Ook de hersenen van de baby en zijn moeder - het ene brein met het andere - worden hier gesynchroniseerd. Dit is de reden waarom Niveau Drie ook wel het moedergeheugen wordt genoemd, omdat hier een syn-

chronisatie plaatsvindt met de moeder. Wanneer moeder en kind op deze manier op elkaar zijn afgestemd, dan betekent dit dat Niveau Drie van de moeder is gedownload naar het moedergeheugen van het kind. Het meer ontwikkelde brein van de moeder heeft zichzelf gekopieerd in haar baby, inclusief datgene wat zij weet en de wijze waarop haar brein is opgebouwd.

Niveau Vier is ons bewuste identiteitscentrum. Dit is het gedeelte van de hersenen dat zichzelf als ik beschouwt. Niveau Vier heeft de naam: orbitale prefrontale cortex (orbitaal betekent onder de oogkas, prefrontaal betekent aan de voorzijde van de hersenen, cortex betekent het schorsgedeelte van de hersenen). Hier zetelen ons vermogen tot flexibel denken, moreel gedrag, persoonlijke voorkeuren, en zelfbewustzijn. De orbitofrontale cortex weet dat ik het ben die actief is en zijn leven leeft. Het is het bovenste niveau van het controlecentrum en - als alle niveaus goed getraind en ontwikkeld zijn - heeft Niveau Vier het laatste woord over wat ons brein en ons lichaam doen. Dit vermogen van Niveau Vier om 'flexibel georganiseerd gedrag te blijven vertonen ten overstaan van een hoge graad van opwinding of spanning'¹, is wat Sroufe noemt 'een hoofdkenmerk van een stabiel persoon'. Niveau Vier is de plaats waar het vermogen tot flexibel organiseren zetelt.

Synchroniserende verbindingsschakelaars

Synchronisatie begint niet op Niveau Drie, maar veel dieper in de hersenen. Zo gaan er vanuit de thalamus in een cyclus van 40 keer per seconde signalen van achteren in de hersenen naar voren, vanuit het cerebellar vermis² worden cycli van links naar rechts verzonden, de snelheid van de hartslagen wordt aangestuurd, er zijn hersengolven, dag- en nachtcycli en nog vele andere soorten van synchronisatie-activiteiten in de hersenen.

Te midden van dit alles komt ook het synchronisatieproces van een baby met zijn omgeving op gang. Het begint met het aangaan van een sterke band met een persoon die hij als zijn trainer ziet. In de ontwikkelingspsychologie wordt dit

de vorming van een hechting genoemd. Niveau Een van het controlecentrum kiest deze persoon uit. Wanneer de verbindingsschakelaar op aan gaat, voelt de baby van binnen een sterke drang om zich te binden. Het is voor zijn ontwikkeling heel belangrijk wat er daarna gebeurt. In feite kan er een van de volgende vier hechtingsvormen ontstaan.

HECHTING 1: CORRECT GESYNCHRONISEERD. Wanneer een baby contact zoekt, zoekt hij naar ogen en maakt hij geluidjes die door een goede moeder worden geïnterpreteerd als: 'Mijn baby heeft mij nodig'. Zijn verbindingsschakelaar staat op aan, dus gaat die van haar ook aan. Wanneer haar baby op enig moment genoeg contact heeft gehad, dan kijkt hij weg, wordt stil en laat haar weten dat hij rust nodig heeft. Zijn moeder volgt hem ook hierin. Zo gaan zijn en haar verbindingsschakelaar tegelijkertijd aan en uit. Het beoordelingscentrum op Niveau Twee zegt dan: 'Dit is goed'. Met die vaststelling, weet de baby dat het leven goed is en dat hij zich veilig kan voelen.

HECHTING 2: ALTIJD UIT. Wanneer de verbindingsschakelaar van een baby op aan gaat, maar er komt daarop geen respons van zijn moeder, dan wordt dit door hem ervaren als een ondraaglijke pijn. Niets in zijn leven zal hem ooit meer pijn doen dan dat zijn zoeken naar contact wordt genegeerd. Volwassen mensen voelen een soortgelijke pijn wanneer hun hond wordt overreden, hun kind overlijdt of hun partner er vandoor gaat met hun beste vriend. Op het moment dat de behoefte van het kind aan contact wordt genegeerd of afgewezen, zegt zijn beoordelingscentrum: 'slecht'. Hij zal vervolgens proberen om zijn verbindingsschakelaar weer uit te zetten, maar omdat deze zich onder de hersenschors bevindt en dus een eigen wil heeft, zal dit niet lukken. De volgende zet van de baby zal dan zijn om de stand van zijn verbindingsschakelaar te verbergen. Rond zijn tweede levensjaar heeft hij zich dan een patroon eigen gemaakt waarin hij sociaal acceptabel gedrag voorwendt en zijn echte gevoelens verstopt. Hij is in zichzelf gekeerd en negeert zijn ouders wanneer zij toenadering tot hem zoeken. Van buiten lijkt hij onafhankelijk en ongevoelig, maar diep van binnen gaat zijn kleine hart heftig te keer als hij zich groot houdt. Maar tegen

Voetnoten:

- 1 Sroufe (1996, p.159) aangehaald in Siegel (1999, p. 156).
- 2 Het cerebellum is Latijn voor kleine hersenen, die in het achterste deel van de schedel zijn gelegen. Het cerebellar vermis is een wormvormige structuur die zich in de kleine hersenen bevindt.

de tijd dat hij 13 jaar oud is, heeft hij geleerd alle uitwendige sporen van deze pijn zo te maskeren dat hij er zelf geen weet meer van heeft. Zijn verbindingsschakelaar staat zelden meer aan. Pas wanneer het er op aankomt dat hij zich emotioneel verbindt met zijn vrouw en kinderen komt de schade aan het licht. Want dan blijkt dat ook zij door hem worden genegeerd. Zijn verbindingsschakelaar blijft op uit staan, zodat de functies van Niveau Een zich niet kunnen ontwikkelen en dus zwak blijven en ongesynchroniseerd.

HECHTING 3: ALTIJD AAN. Deze onzekere hechtingsvorm staat bekend om zijn, kleffe, afhankelijke en claimende karakter. Het merkwaardige is dat moeders die op deze manier met hun kind zijn verbonden, zich moeilijk laten onderscheiden van goede moeders en de wijze waarop zij met hun kind omgaan. Dat lukt alleen wanneer we letten op de manier waarop beide typen moeders met hun kind synchroniseren. In de kern van de zaak is het verschil hierin gelegen, dat goede moeders zichzelf met hun baby synchroniseren, terwijl slechte moeders hun baby met zichzelf willen laten synchroniseren. In de situatie van de slechte moeders laten zij zich dus leiden door de stand van de eigen verbindingsschakelaar en de herinnering aan de eigen hechtingspijnen. Een onzekere en verwarde moeder richt zich tot haar baby als haar verbindingsschakelaar op aan gaat en zij verlangt van het kind dat het zijn schakelaar ook op aan zet. Het doet er voor haar niet toe of zijn schakelaar op dat moment op aan staat of niet, zij komt wanneer zij zijn nabijheid nodig heeft. De stand van zijn verbindingsschakelaar wordt door haar volkomen genegeerd; zij laat zich uitsluitend leiden door de stand van haar eigen verbindingsschakelaar. Door dit patroon leert de baby geleidelijk aan dat hij zijn verbindingsschakelaar altijd op aan moet hebben staan. Hij weet immers niet wanneer zijn moeder komt of weer gaat, en hij wil zijn enige kans op een moment met haar niet verliezen. In tegenstelling tot 'Altijd uit' die nooit overstuurt lijkt, is 'Altijd aan' snel aan het huilen te krijgen en hij laat zich moeilijk tot kalmte brengen.

HECHTING 4: ONVOORSPELBAAR. Wanneer de baby zijn verbindingsschakelaar op aan zet en hij wordt daarop steeds geconfronteerd met een onvoorspelbare en angstaanjagende reactie van zijn moeder, dan zal hij haar aanwezigheid in zijn beoordelingscentrum uiteindelijk gaan registreren als een angstaanjagende gebeurtenis. Hij heeft haar nodig, maar als hij haar aandacht krijgt, komt het regelmatig voor dat hij door haar verschrikt raakt. En hij weet niet hoe hij dit probleem moet

oplossen. Wanneer de kans bestaat dat de politie op je gaat schieten, dan ga je ze toch niet bellen? Er zijn drie verschillende reacties die een baby bang kunnen maken van zijn eigen verbindingsschakelaar: (1) wanneer zijn moeder hierop soms boos reageert, (2) wanneer zijn moeder hierop soms met overweldigende positieve gevoelens reageert, (3) wanneer zijn moeder reageert, maar hij tegelijkertijd aanvoelt hoe bang zij is. Onder deze omstandigheden ontwikkelt zich een patroon waarin de baby - iedere keer wanneer zijn verbindingsschakelaar op aan gaat - vreest om met pijn en angst geconfronteerd te worden, maar ook nabijheid en troost nodig heeft. Hij heeft geen flauw idee wat hij dit keer aan reactie van zijn moeder kan verwachten. En omdat hij niet kan voorspellen wat er zal gebeuren, raakt hij ontregeld. Deze baby zal zijn gehele leven overgevoelig zijn voor ziekten en moeizame relaties.

Het synchroniseren van energieniveaus

Toen ik nog een kleine jongen was, was een ukelele voor mij een groot instrument. Ik kon uren bezig zijn om hierop te leren spelen. Maar zelfs bij het meest simpele liedje kon het gebeuren dat ik moest stoppen met zingen om mijn vingers één voor één op de snaren te zetten om het volgende akkoord te vormen. Soms moest ik de akkoorden zelfs eerst in een boek opzoeken voordat ik ze kon spelen. Een goed muzikant zou zo met mij kunnen hebben meespelen, tenminste, wanneer hij het zou kunnen opbrengen om rekening te houden met mijn gebrek aan vaardigheid, door - net als ik - iedere keer te stoppen met spelen wanneer ik een nieuwe greep moest pakken. Het omgekeerde was echter uitgesloten. Het was ondenkbaar dat ik met een goede muzikant zou kunnen samenspelen, tenminste in het begin. Maar geleidelijk aan werd mijn spel beter en op enig moment had ik een goede muzikant alleen nog maar nodig om mij voor te gaan in het juiste ritme en tempo. Dat lukte pas nadat ik mij eerst de akkoorden eigen had gemaakt. Voordat ik een lied vloeiend kon spelen, moest ik mij eerst bepaalde muziekpatronen aanleren. Pas daarna kon ik mij er op gaan richten om in een muziekgroepje mee te spelen en mijzelf op anderen af te stemmen. Een goede muziekleraar weet dat. Een goede moeder eveneens.

Zoals we in het voorgaande hebben gezien, is de belangrijkste eigenschap van een goede moeder dat zij zichzelf vertraagt, tot rust komt, en zich aanpast aan het energie- en ontwikkelingsniveau van haar baby. Niveau Drie van het controlecentrum, dat is gelegen in de cingulaire

(binnenste) schors van de hersenen, is er in het bijzonder op ingericht om deze zaken te synchroniseren. Dit gebied, dat ook wel het moedergeheugen wordt genoemd, is bij vrouwen over het algemeen groter dan bij mannen. Wanneer een moeder haar moedergeheugen synchroniseert met het moedergeheugen van haar baby, ontwikkelt zich bij het kind al heel snel een overeenkomstige chemische samenstelling, ontstaan overeenkomstige hersenpatronen en ontstaat uiteindelijk een overeenkomstige hersenstructuur. Dit gebeurt wanneer het kind tussen de 2 en 9 maanden oud is, door middel van een non-verbaal face-to-face contact. Dit alles dient op initiatief van de moeder te gebeuren, omdat de hersenen van de

lijke uitdrukking in de linkerzijde van het gelaat. Diegene die naar dit gelaat kijkt, ontvangt een beeld van de linkerkant van het gezicht en de bijbehorende emoties op de linkerzijde van de retina van beide ogen. De zenuwen van de linkerzijde van de retina lopen rechtstreeks naar de rechterzijde van de hersenen waar aan de circuits, die zich met de synchronisatie bezighouden, de opdracht wordt gegeven om de emoties op het gelaat te decoderen en daarop te reageren. Dit antwoord gaat op gelijke wijze via de linkerzijde van het gelaat weer terug naar de rechterhersenhelft. Iedere seconde wordt deze cyclus in onze hersenen maar liefst zes maal doorlopen, waarbij er telkens enige versterking optreedt zodat de gevoelens bij iedere rondgang sterker worden.

SYNCHRONISATIE BEGINNEN EN STOPPEN. De meest duidelijke momenten in het synchronisatieproces zijn de start,

De meest duidelijke momenten in het synchronisatieproces zijn de start, wanneer de verbindingsschakelaar van de baby op aan gaat, en het einde, wanneer de baby een pauze nodig heeft.

wanneer de verbindingsschakelaar van de baby op aan gaat, en het einde, wanneer de baby een pauze nodig heeft. Wanneer dit goed verloopt, geeft het de baby een intens gevoel van veiligheid. Hij hoeft dan niet bang te zijn om afgewezen of overweldigd te worden. Hij kan zich er dan helemaal op richten om zijn hersenen precies te laten doen wat de hersenen van zijn moeder doen. Als zijn moeder een goed moedergeheugen heeft, worden zijn signalen door haar brein opgevangen en weet zij exact wanneer zij kan beginnen en wanneer zij weer moet stoppen.

SAMEN KLIMMEN. Wanneer de moeder ziet dat haar baby klaar is om met haar in contact te treden en zijn rechterhersenhelft met die van haar te verbinden, zal zij over het algemeen een hoger energieniveau hebben dan haar kind. Haar eerste reactie op het koppelen van hun hersendelen is dan ook het verlagen van haar eigen niveau totdat dit overeenkomt met dat van haar zoon. Haar hartslag neemt wat af en haar gezicht ontspant zich, totdat hun hersenen zich op hetzelfde niveau bevinden. Vervolgens bouwen zij samen een gemeenschappelijke vreugde op, die doorgaat totdat de hartslag van de baby een hoogtepunt bereikt. Zijn brein

kan dan niet meer vreugde bevatten en hij zal van zijn moeder weggijken en zich losmaken van de stimulatie van zijn rechterhersenhelft. Dit proces duurt slechts enkele seconden, omdat de communicatie zo goed, snel en wederkerig is. Wanneer de lach van moeder en kind ineensmelten en hun hartslag, chemische huishouding en energieniveau tezamen een hoogtepunt bereiken, dan is de eerste helft van de synchronisatiecyclus doorlopen. De tweede helft is het weer afdalen.

SAMEN AFDALEN. Bij de afdaling gaat moeder voorop en moet de baby haar zien te volgen. Omdat moeder precies weet hoe zij haar energieniveau snel moet verlagen, keert zij bijna ogenblikkelijk terug naar een toestand van rust. Haar baby heeft daarvoor meer tijd nodig. Hij weet nog niet hoe hij zichzelf tot rust moet brengen. Maar oefening baart kunst. Hoe vaker zij oefenen om samen tot rust te komen, des te sneller kan de baby dit doel bereiken. De vaardigheid om zichzelf vanuit een toestand van intense emotie tot rust te brengen is voor hem van groot belang. Iedereen weet hoe prettig het is om met mensen om te gaan die hun kalmte weten te bewaren wanneer dingen niet verlopen zoals het behoort. De vaardigheid om onszelf snel tot kalmte te brengen, is de belangrijkste indicator voor een levenslange mentale gezondheid. Een controlecentrum dat dit niet heeft geleerd, is een voorbode van mentale ziekte.

WERKEN EN RUSTEN. Een goed getraind brein is in staat om te starten wanneer het moet starten, te stoppen wanneer er gestopt moet worden, energie te ontvangen wanneer er energie nodig is, en zichzelf tot rust te brengen wanneer dingen te heftig worden. Zo 'n brein blijft zowel inwendig als uitwendig gesynchroniseerd en beschikt over volharding, veerkracht en vindingrijkheid.

Mensen die hyperactief of gedeprimeerd zijn, zijn mensen die niet kunnen werken

baby daarvoor nog te weinig ontwikkeld en georganiseerd zijn. Maar als zij deze training goed doet, zal het kind - wanneer hij 9 maanden oud is - geleidelijk aan ook zelf initiatief gaan tonen bij het synchronisatieproces.

SYNCHRONISATIE VAN RECHTERHERSENHELFT NAAR RECHTERHERSENHELFT. Synchronisatie vindt plaats door communicatie van de rechterhersenhelft van de één naar de rechterhersenhelft van de ander. Dit verloopt op een gemakkelijke en natuurlijke wijze indien het moedergeheugen actief is. Een korte beschrijving van wat er dan gebeurt, ziet er als volgt uit. Wat er in de rechterhersenhelft omgaat vindt een onmiddellijke en eer-

wanneer er gewerkt moet worden en niet kunnen rusten wanneer zij rust nodig hebben. Zij kunnen hun energieniveau niet adequaat synchroniseren met dat van anderen. Door afwisselend in het tempo van de baby samen te werken en te rusten onderwijst een goede moeder haar kleine jongen in het ritme van het leven en van relaties. Totdat hij de slag te pakken krijgt; samen dingen doen, samen rusten, samen lachen of huilen, samen weer bijkomen, dit alles eerst in het tempo van het kind, maar zodra hij het door krijgt, gaat hij zich aanpassen en leert hij op zijn omgeving in te spelen. Een controlecentrum waarvan Niveau Drie goed ontwikkeld en getraind is, is al na negen maanden in staat om met anderen te synchroniseren. Een onontwikkeld en ongeorganiseerd brein zal altijd anderen nodig blijven hebben die bereid zijn om met hem te synchroniseren.

SLECHTE MOEDERS. Dit is een wel heel beladen begrip. In feite is het zo dat alle moeders op enig moment slechte moeders zijn. Voor een groot deel wordt de kwaliteit van hoe goed wij het doen als moeder bepaald door datgene wat wij zelf hebben ontvangen, vooral in de eerste drie jaren van ons leven. Wanneer het controlecentrum van een moeder zwak, ongestructureerd en ongetraind is, zal zij grote moeite hebben met de natuurlijke ongeordendheid van haar baby. In plaats van zich met de ontwikkeling van zijn brein bezig te houden, worstelt deze moeder met haar eigen gebrek aan stabiliteit. Zij kan hierop op verschillende manieren reageren. Soms doet ze dat door op een afstand te blijven; zij lijkt dan niet betrokken te zijn en negeert de signalen van haar kind. Ze zegt dan 'Hij redt zich wel', of 'Er is niets aan de hand'.

Een tweede manier waarop een beschadigde moeder zichzelf in de hand probeert te houden, is door ervoor te zorgen dat de baby haar leiding volgt. Zij probeert hem emotioneel zodanig op orde te krijgen, dat hij voelt wat zij denkt dat hij zou moeten voelen. Wanneer dat lukt, heeft zij het gevoel de zaak onder controle te hebben. Dit is de moeder die vindt dat zij alles goed doet en de baby met haarzelf laat synchroniseren. Over het algemeen is het zo dat deze slechte moeders meer lachen, meer spelen en meer bij hun baby betrokken zijn dan gezonde moeders. Zij willen altijd bij hun kinderen in de buurt blijven. Zij zijn betrokken, intiem, hartelijk, warm, gelukkig en wie weet wat nog meer, opdat hun kind maar gelukkig is. Maar dit kind leert niet om zichzelf te synchroniseren, kalm te worden, en om na verdriet weer vreugde te vinden.

Het derde type slechte moeder is de laat-het-ophouden moeder. Zij is duidelijk alle controle kwijt, veelal ten gevolge van een defect controlecentrum, een drugsverslaving of extreme omstandigheden. Omdat zij wil dat hieraan een einde komt, oefent zij druk uit op haar baby om te stoppen met de emotionele eisen die hij aan haar stelt. Wanneer hij aandacht vraagt, explodeert zij: 'Houd toch je kop!'

Wat deze drie typen van een beschadigd moedergeheugen gemeenschappelijk hebben, is dat zij zich niet kunnen richten op het kind, zijn signalen niet kunnen verstaan en niet met hem kunnen synchroniseren. Zij zijn niet in staat om zich op zijn energieniveau en ritme af te stemmen, omdat hun eigen signaal te zwak, te sterk of te chaotisch is.

Hiërarchische ordening van de niveaus van het controlecentrum

Voor een goed functioneren van de hersenen is timing van groot belang. Weten wat we wel en wat we niet moeten synchroniseren is bij het gebruik van ons hoofd van fundamenteel belang. Een sterk en goed getraind controlecentrum is in staat om ook bij intense gevoelens gesynchroniseerd te blijven. Een onvolgroeid, slecht getraind, verzwakt of chemisch uit balans geraakt controlecentrum heeft de neiging uit elkaar te vallen. We zien dan dat de verschillende niveaus van ons controlecentrum van boven naar beneden worden afgebroken.

Wanneer pijnlijke emoties de hersenen doorstromen, begint de eerste fase van desynchronisatie op te treden doordat het in de rechterhersen helft gelegen controlecentrum de toegang tot de linkerhersen helft gaat afsluiten. Zo lang de verstoorde gevoelens aanwezig zijn, blijft de rechterhersen helft de dienst uitmaken. De linkerhersen helft die altijd bezig is met gedachten en woorden, komt daarmee buitenspel te staan. Als het controlecentrum goed functioneert, heeft de in de rechter helft gelegen orbitale prefrontale cortex de exclusieve zeggenschap over de rest van het brein. De bovenste laag van het controlecentrum - de identiteit - blijft in stand, zo lang als de laag daaronder (Niveau Drie) gesynchroniseerd blijft.

Om de in de rechter helft gelegen orbitale prefrontale cortex actief te houden, moet het moedergeheugen van Niveau Drie genoeg vermogen hebben opgebouwd om de elektrische en chemische hersenstorm te kunnen blijven hanteren. Wanneer de verstoring echter te sterk wordt, zien we dat het controlecentrum uiteen begint te vallen. Het eerste dat wij dan kunnen waarnemen, is een stagnatie in de functies

van Niveau Vier. Hier bevinden zich de vermogens van het Zelf - onze identiteit - waardoor wij in staat zijn om onszelf te zijn in plaats van in chaos te verkeren. Wanneer Niveau Vier wordt afgesloten, raakt men tijdelijk verstoken van de volgende vermogens.

- de identiteit als persoon,
- de beheersing van de emoties (individueel en in relatie tot anderen),
- het concentratievermogen,
- het vermogen om de aandacht te verdelen,
- het interacteren tussen drie of meer mensen,
- de persoonlijke voorkeuren,
- de creativiteit,
- het besef van voldoening,
- het vermogen tot doelgericht handelen,
- het vertonen van moreel en sociaal aanvaardbaar gedrag,
- het corrigeren van het beeld dat men zich van anderen heeft gevormd,
- het besef wie wij zijn in de tijd (tijd reizen / leeftijd regressie),
- het tot rust komen / beheersen van de amygdala (Niveau Twee).

Niveau Drie, de laag waar de synchronisatie plaatsvindt, sluit de bovenste laag (onze identiteit) af wanneer een bedreigende ervaring een intensiteit bereikt die men nog niet eerder heeft gekend. In de hersenen zijn dan al meer zenuwcellen actief dan ooit tevoren. Als vervolgens het moment aanbreekt dat zij niet meer kunnen terugvallen op voorliggende ervaringen in het geheugen, gaan zij op zoek naar een brein dat groter is. De hersenen hebben dan een brein nodig dat wel beschikt over voldoende kennis om met deze aanval op de zenuwen om te gaan, en zullen proberen om daarmee te synchroniseren. Zij gaan op zoek naar een brein dat kan laten zien hoe je moet omgaan met dergelijke heftige emoties. Er is in deze fase geen sprake meer van mentale flexibiliteit; alle activiteiten zijn erop gericht om dat ene brein te vinden. De baby zoekt wanhopig naar iemand die wil helpen om hem terug te brengen naar een situatie waarin hij de controle over zichzelf kan hervinden. Zijn moedergeheugen zoekt naar iemand die over het vermogen en de ervaring beschikt om van rechterhersen helft tot rechterhersen helft met hem te synchroniseren en een voorbeeld voor hem kan zijn om vanuit deze gespannen situatie in relatie met zichzelf en zijn omgeving te blijven staan en te reageren als de persoon die hij of zij altijd is geweest. Synchronisatie met zo'n moeder zal hem in staat stellen om opnieuw te synchroniseren met zijn hogere (prefrontale) hersenfuncties. Een moeder die

Hij vraagt alleen maar om aandacht.
Dat klopt: aandacht is precies datgene waarom
het kind vraagt.

zich in dit opzicht goed heeft kunnen ontwikkelen, zal in staat zijn om hem die versterking van zijn controlecentrum mee te geven.

Als de synchronisatie met een moedergeheugen van een groter brein mislukt, dan zal het beoordelingscentrum (Niveau Twee) alarm slaan en proberen om alle activiteiten stil te leggen. Dit subcorticale deel van het controlecentrum staat altijd aan. Het gevoel van tevredenheid is verdwenen en het kind schakelt over op angst, terugtrekking en vermindering. Aangepast gedrag hoeven we niet meer van hem te verwachten, evenals creativiteit en mentale flexibiliteit. Het kind bevindt zich nu in een toestand van grote stress, waarin alles erop gericht is om hieraan een einde te maken. Als de emoties maar hoog genoeg oplopen, zal Niveau Twee uiteindelijk ertoe overgaan om zoveel mogelijk gebieden van de hersenen af te sluiten en alle systemen in een energiesparende sluimertoestand brengen. Onze jongen bevindt zich dan in een shock. Zijn controlecentrum is volkomen gedesynchroniseerd en hij zit lelijk in de nesten. De enige manier om hem nog te helpen, is ervoor te zorgen dat hij een sterk controlecentrum kan opbouwen.

Gedurende de zuigelingen- en peutertijd beschikt een baby over een langzaam

kloppende massa van cellen, die geleidelijk aan uitgroeit tot een gesynchroniseerd, werkend brein. Hij leert in deze periode om de verschillende onderdelen van zijn hersenen op elkaar af te stemmen. Hij leert ook om zichzelf op anderen af te stemmen. Hij leert omgaan met woorden en gevoelens, inspanning en rust, relaties en emoties, vragen en ontvangen. Als dit alles goed verloopt, is hij er rond zijn vierde levensjaar aan toe om voor zichzelf te gaan zorgen. Dan heeft hij het niet langer meer nodig dat het leven aan hem wordt aangepast, zoals daarvoor wel het geval was.

Zwakke en beschadigde hechttingen

Wee de arme baby, wiens moeder niet in staat is om zijn behoeften aan te voelen en daarin te voorzien. Zij geeft hem te eten wanneer zij honger heeft, zet hem aan het spelen wanneer zij televisie wil kijken, en houdt hem dicht bij zich wanneer zij veiligheid nodig heeft. Zo krijgt hij niet de gelegenheid om zijn behoeften en gevoelens te leren kennen. In plaats daarvan leert hij de behoeften en gevoelens van zijn moeder kennen, en wel op een manier die hem ook nog eens onder druk zet om hieraan te voldoen. Maar omdat haar behoeften en gevoelens moedergroot zijn, zal de baby hierdoor overwel-

digd worden en zal zijn baby-grote identiteit onder

deze last bezwijken en desintegreren. Om aan deze bedreiging het hoofd te bieden, gaat hij op zoek naar iemand anders die bereid is om aandacht aan hem te besteden.

Een baby met zwakke of angstige hechttingen ervaart een hevige drang om zich met iets te verbinden. Dit kan zich op verschillende manieren uiten. Hij begrijpt echter niet dat het in zijn zucht naar aandacht ten diepste om een vragen gaat. Baby's moeten leren dat zelfs hun huilen eigenlijk een vragen is. Een kind dat aandacht nodig heeft, heeft nog niet geleerd te vragen om wat hij nodig heeft. Volwassenen hebben dit over het algemeen wel in de gaten. Zij kunnen soms heel terecht opmerken: 'Hij vraagt alleen maar om aandacht'. Dat klopt: aandacht is precies datgene waarom het kind vraagt. Maar als een kind niet leert om door middel van vragen in zijn behoeften te voorzien, zal hij andere wegen bedenken om de aandacht van zijn moeder of van iemand anders op zich te vestigen. Misschien zal hij zo vinden wat hij zoekt, maar het is ook heel goed mogelijk dat hij een pak slaag krijgt, of dat hij wordt mishandeld. Meestal maakt hij zich met dergelijk gedrag niet erg geliefd. Ook kan hij niet echt rijpen voor de overgang van melkvoeding ➔

Hij weet dat hij niet alleen is en daarom hoeft hij ook niet bang te zijn voor vervelende gebeurtenissen of akelige gevoelens.

naar een meer gevarieerd eetpatroon van vaste voeding (in de ontwikkelingspsychologie noemt men dit de peutertijd), want hij leert zo niet om echt voor zichzelf te zorgen.

Een baby met zwakke hechtingen verkeert al in moeilijkheden nog voordat hij het einde van zijn zuigelingentijd heeft bereikt. Wanneer het moment naderbij komt, waarop hij geacht wordt meer voor zichzelf te gaan zorgen, blijft hij door het ontbreken van een hechte band met zijn moeder een hevige drang voelen om zich te binden. Hij voelt aan dat intimiteit met de ander zijn behoeften kan bevredigen, maar de band met zijn moeder is niet sterk genoeg om hem die bevrediging of veiligheid te bieden. Hij zal de peutertijd daarom ervaren als een periode waarin zijn gevoel van verlatenheid en verwerping nog verder versterkt wordt.

Omdat het gevoel van verlatenheid en verwerping zo verwarrend is, zal een kind met beschadigde hechtingen zijn nieuwe identiteit als peuter verwerpen. In plaats van de nieuwe doelstelling om voor zichzelf te leren zorgen als een uitdaging te zien, zal hij proberen om andere mensen zodanig te manipuleren dat zij voor hem zullen zorgen. Omdat zijn identiteit door beschadigde en zwakke hechtingen is verlamd, blijft hij in zijn ontwikkeling steken in de zuigelingenfase. Deze ondervoeding van de ziel is behoorlijk traumatisch te noemen. De baby heeft immers gebrek aan een noodzakelijke input van goede elementen die hem in staat stellen om te

groeien. Volgens recent hersenonderzoek loopt de ontwikkeling van de hersenen van een baby hierdoor meer schade op dan door mishandeling. De schade veroorzaakt door de afwezigheid van goede dingen noemen wij A-trauma's (met de A van afwezig). Het ontbreken van goede elementen in de opvoeding van een kind zal de groei evenzeer belemmeren als slechte elementen, zoals kindermishandeling, ziekte en rampzalige gebeurtenissen doen. De schade die hierdoor wordt veroorzaakt, noemen wij B-trauma's (met de B van bedreigend).

Vorbereiding op de peutertijd

Wanneer een kind een sterke band met zijn moeder heeft, dan kan het er op vertrouwen dat zij er is en hem helpt wanneer er iets ergs gebeurt. Hij raakt vertrouwd met het patroon dat er na vervelende gebeurtenissen altijd vertroosting is. Hij weet dat hij niet alleen is en daarom hoeft hij ook niet bang te zijn voor vervelende gebeurtenissen of akelige gevoelens. Zijn vertrouwen en hoop zijn gebaseerd op dit eenvoudige fundament. Hoe sterk is het vertrouwen van een man die op de een of andere manier aanvoelt (eigenlijk is dit de prefrontale cortex) dat iets kwaads de voorbode is van iets goeds. Zo 'n man zal niet snel door tegenslag of pijn uit koers raken. De geborgenheid van de band met zijn moeder heeft hem een stevig koord in handen gegeven waarmee hij als bergbeklimmer een enorme dosis avontuur aankan.

Hoe sterker de liefdesband tussen moeder

en zoon is, hoe zekerder hij zal klimmen. Hoe sterker de band met zijn moeder is, hoe groter zijn vermogen zal zijn om het leven te grijpen. Wanneer een kind weet dat hij niet door zijn moeder wordt verstoet, is hij in staat om wilde dingen te trotseren en kan hij doen wat andere kinderen en mannen voor onmogelijk houden. Hij voelt dat hij pijn kan verdragen, van streek kan zijn en zelfs kan lijden zonder dat hij uit koers raakt.

GA NOOIT OP HET TOUW STAAN!

Ervaren klimmers kunnen je vertellen dat er door het staan op een touw kleine zandkorrels in het touw dringen waardoor het sneller slijt. Op het moment dat je het touw het hardst nodig hebt en de spanning het grootst is, zal het breken. Jongens moeten daarom leren om zorgvuldig om te gaan met de band die zij met hun moeder hebben. Oudere kinderen en andere gezinsleden moeten hen helpen de band met hun moeder in ere te houden en te beschermen tegen angst, onderschatting of verwaarlozing. Ook moeders moeten leren om niet op het touw te gaan staan. Wanneer zij een fout maken, doen zij er goed aan om dit toe te geven, zodat hun zoon leert om vergeving te vragen en zijn band sterk te houden. Wie vermijdt op het touw te gaan staan, kan lang en veilig klimmen.

Als een jongen een sterke liefdesband met zijn moeder heeft, kan hij bij anderen betrokken zijn zonder dat hij het nodig heeft om aan hen zijn wil op te dringen. Hij weet dat er ondanks pijn altijd weer nabij-

heid, troost en herstel zal zijn. Hij weet dat er altijd weer een pad is, dat hem terugvoert naar Kamp Vreugde. Hoe minder hij de neiging heeft om anderen zijn wil op te dringen, hoe groter zijn wereld kan worden. En wat belangrijker is, wanneer hij eenmaal een man is, zal hij geen angst kennen voor zijn vrouw en kinderen. Hij zal hun behoeften en gevoelens niet zien als manieren waarop zij hem proberen te manipuleren of iets op te dringen. Een man die geleerd heeft om leven te geven, heeft zijn wortels in een babytijd met een hechte liefdesband, maar daarmee lopen wij op de zaken vooruit: onze baby moet eerst nog een peuter worden.

Een kort overzicht van de zuigeling- en peutertijd

Wat is het een tedere, intieme wereld waarmee de kleine baby wordt omgeven. Een wereld die speciaal voor hem gemaakt is, naar het beste kunnen van zijn ouders. Het is een plek die zo intiem is dat wij onze gevoelens goed onder controle moeten hebben om hierin een kijkje te kunnen nemen. Het is een wereld van aanraken en voelen, van weten en liefhebben, en af en toe ook... van je neus dichtknijpen.

Ademhalen, slapen, eten, bewegen, vreugde en vrede, al deze elementen dragen in het eerste levensjaar van een kind bij aan een sterke band met zijn moeder. Al gauw weet hij ook dat zij een persoon is met een brein. Haar hersenen kennen hem, helpen hem, genieten van hem, en delen plezierige ervaringen met hem. Door met haar brein te synchroniseren leert hij om zijn eigen hersenen te synchroniseren. Hij beklimt de Vreugdeberg en rust uit

in Kamp Vreugde wanneer hij dat nodig heeft.

Tegen de tijd dat hij één jaar wordt en begint te lopen, gaat zijn moeder - zijn rots in de branding - voor hem veranderen. Deze langzame, geleidelijke verandering stelt hem in staat om kleine hoeveelheden ergernis en teleurstelling te ervaren. Het is niet langer zo dat zij altijd komt wanneer hij haar roept. Zij zal niet altijd meer raden wat er aan scheelt. Maar zij blijft hem wel in de gaten houden en voordat hij zich in wanhoop kan storten, helpt zij hem weer te hopen. Hij leert om zelf de weg naar Kamp Vreugde terug te vinden.

Wanneer zo de dagen voorbij gaan, leert de baby te vragen en te ontvangen. Hij leert aan wie hij iets moet vragen en hoe hij dat moet doen. 'Vraag papa maar om je veters vast te maken', zegt moeder. 'Wil je nog wat stampot?' of 'Hoe gaat het met mijn jongen?' Dit zijn allemaal voorbodes van een spoedige intrede in de wereld van het gesproken woord. De baby is bijna klaar voor zijn peutertijd. Wij zullen deze periode in het hoofdstuk over de jongen en zijn vader aan een nauwkeurig onderzoek onderwerpen, want het succes hiervan is voor een groot gedeelte afhankelijk van de vader. Met de hulp van zijn ouders zal de jongen zijn zuigelingentijd achter zich laten. Spoedig kan hij op eigen benen staan. Wanneer hij zijn vierde verjaardag nadert, zal hij genoeg hoop hebben ontwikkeld om te proberen voor zichzelf te zorgen. Dan hebben de woorden van moeder een andere boodschap, 'Vertel me wat je wilt', of 'Wat scheelt er aan?', of - het ergste van alles: 'Je zal moeten wachten tot we gaan eten'.

De peutertijd nadert, maar niet in de conventionele zin. Zij luidt het einde van de zuigelingentijd in. De peuterperiode is een enorme verandering die alleen maar kan worden volbracht door een goed getraind brein van een vierjarige. Een volgroeide dreumes met een brein dat in staat is om zichzelf in de hand te houden, met anderen te synchroniseren, en die zijn relaties door zowel woorden als gevoelens kan onderhouden, is klaar voor de volgende stap. Voor velen, misschien wel de meeste jongens, is dit echter niet het geval. Zij vieren hun vierde verjaardag en beginnen slecht voorbereid aan de volgende fase, onwetend en voorbestemd om het er slecht vanaf te brengen. Hun hechttingen hebben hen niet voorbereid voor wat komen gaat.

Uit: E. James Wilder, Met vreugde man zijn: groeien naar volwassenheid

448 p., genaaid gebrocheerd

ISBN: 9789079011018

Verkoopprijs: € 24,95

Bestel of lees meer: www.archippus.nl/index.php

Uitgever Archippus boeken juni 2007

Voorwoord

Mijn eerste ontmoeting met Jim Wilder was op een traumaconferentie in 2003 in Medicine Hat, Canada waar hij hoofdspreker was. Veel belangrijke Amerikaanse en Canadese christelijke hulpverleners waren toen onder de indruk van Jims geestelijke inzichten en van de wijze waarop hij de laatste inzichten van hersenfysiologie combineerde met ontwikkelingspsychologie, en zijn visie voor kerken en gemeenten. Een van zijn uitspraken was dat hij van mening was dat zeventig procent van de mannen in onze westerse cultuur in zekere zin onvolwassen is! Dit herkende ik vanuit mijn ervaringen in het pastoraat en als voorganger/oudste van een gemeente. Mijn frustratie destijds was: "We zijn meer bezig met de opvoeding van gemeentelieden en confidenten, dan met hun geestelijk leven". Toen maakte ik in mijn benadering daarin nog onderscheid. Na het lezen van 'Living With Men' zie ik dat beide veel meer verweven zijn dan ik aannam. Ook als professioneel hulpverlener heb ik door dit boek veel meer inzicht gekregen in wat je van een confident wel of niet kunt vragen, omdat je meer inzichten krijgt in de vaardigheden en ontwikkeling van de confident en daar ook beter op kan aansluiten. Jims 'hiërarchisch hersenmodel' kan de bijbelse toetsing en filtering uitstekend doorstaan. Temeer omdat de verbondenheid met God, de familie en de medemens, vervolgens de relaties tussen geest, ziel, lichaam, en tenslotte identiteit een centraal thema vormen. In die zin is het een bijbels 'holistisch' model wat uitstekend aansluit op het boek 'Leven naar Gods plan'. Een veel gehoorde reactie van veel mannen (en vrouwen) op dit boek, waarin ik me herken, is: Had ik dit maar veel eerder geweten!

Gerard Feller

Op de vlucht vo

Over het belang van verwerking, en

We hebben ongelofelijke haast

“Opzij, opzij, opzij, maak plaats, maak plaats, maak plaats, we hebben ongelofelijke haast...” zong Herman van Veen enkele jaren geleden al.

De hoogste baas van een groot Nederlands bedrijf zette onlangs - ik schrijf dit in de week vóór Kerst 2003 - boven z'n column aan zijn tienduizenden medewerkers: ‘Niet straks, maar nu!’ Het ging erover hoe met name jongeren in onze maatschappij steeds meer op snelheid ingesteld raken. In computerspelletjes en videoclips is het snelste nog niet snel genoeg. Hij concludeerde dat daarom álles maar sneller moet, want die jongeren zijn de klanten van de komende jaren.

Op mijn bureau lagen naast deze column een paar gekopieerde pagina's uit een handboek voor werkers in

de verslavingszorg. Daarin stond iets over verschijnselen die aangeven dat iemand onderweg is een serieuze verslaving te ontwikkelen. Eén van die verschijnselen werd beschreven als ‘speeding up’ (je versnellen), vaak gepaard gaand met superdruk zijn, werkverslaafd raken, niet kunnen ontspannen, verhoging van cafeïnegebruik, toenemende geïrriteerdheid en moeite om goed naar anderen te luisteren. Die combinatie vond ik toch wel veelzeggend wat betreft de vraag waar ‘t met onze maatschappij heen gaat.

Constant op de vlucht: vaak het effect van onverwerkt trauma

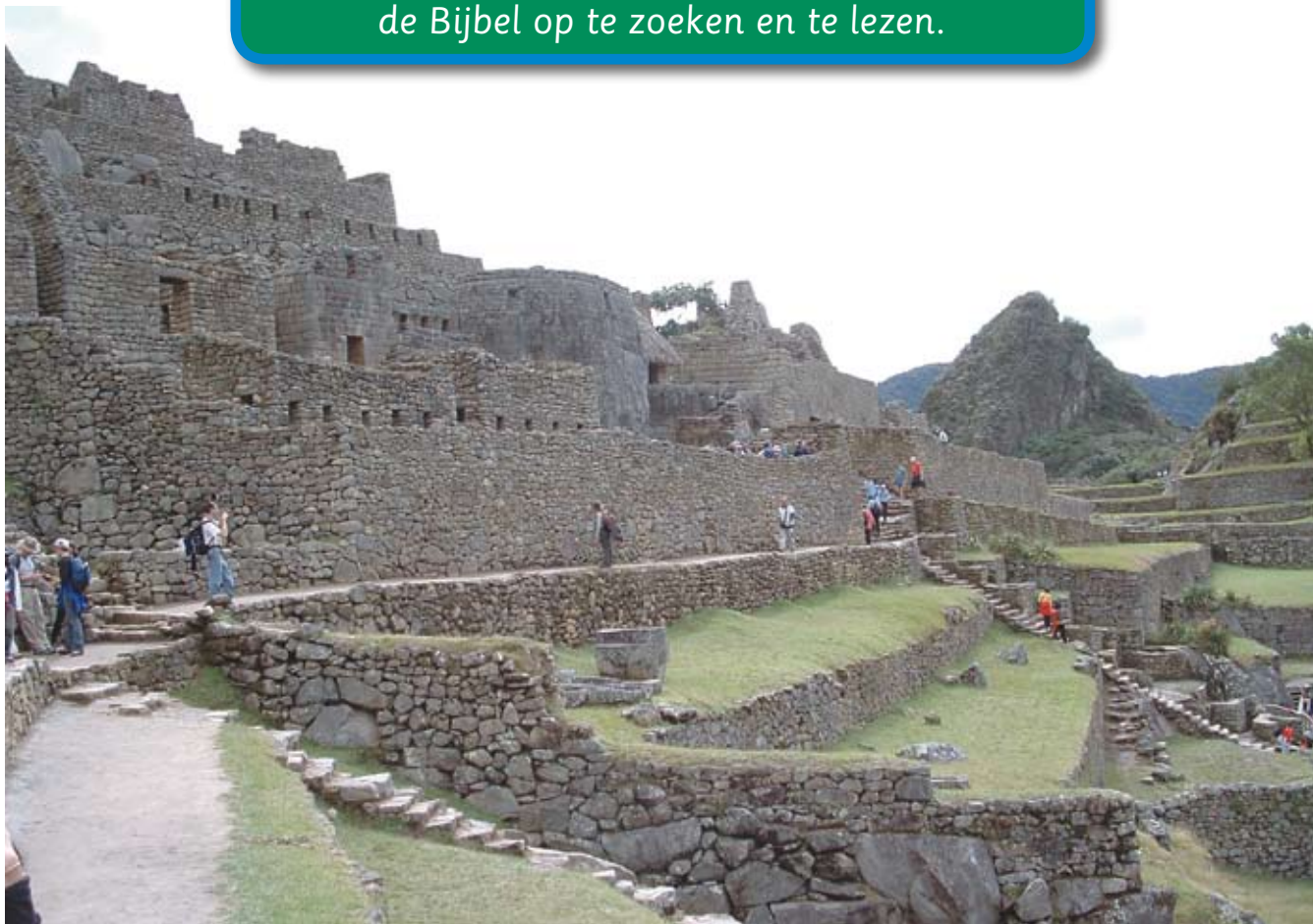
Onverwerkte trauma's veroorzaken op de bodem van ons bestaan vaak emotionele

pijn, gevoelens van machteloosheid, en allerlei angsten - bijvoorbeeld de angst om emotioneel weer zó in de steek gelaten te worden. Een natuurlijke reactie die je in een groot aantal gevallen ziet, is om hiervoor op de vlucht te gaan.

Jaren geleden werd ik bepaald bij de Bijbelse verhalen van **Nehemia** (Hebreeuws voor Yahweh troost) en **Ezra** (Hebreeuws voor Hulp). Ik schreef toen een stuk daarover dat ik de titel meegaf: **Teruggaan naar onze ruïnes**. U kent misschien de verhalen van Nehemia en Ezra wel. Zo niet, dan raad ik u aan ze eens in de Bijbel op te zoeken en te lezen. God had toegestaan dat ze met de rest van het volk Israël als krijgsgevangenen werden

meegenomen naar een of ander verland. Ze leefden en werkten daar

U kent misschien de verhalen van Nehemia en Ezra wel. Zo niet, dan raad ik u aan ze eens in de Bijbel op te zoeken en te lezen.

Or je verleden?

de rol van vrede en relaties daarin

lange tijd met veel succes. En dan komt er een dag dat ze terugkeren naar de ruïnes in het land Kanaän (ongeveer wat we nu kennen als Israël, incl. de linker Jordaan-oever). Je zou kunnen zeggen: ze keerden terug naar de ruïnes en puinhopen uit hun verleden. Want, ja, die ruïnes en puinhopen waren wel veroorzaakt door de zonden die zij en het hele volk tegen God begaan hadden. Als volk hadden ze God verlaten en afgoden - die geen goden zijn - gediend. Ze hadden Gods adviezen en raadgevingen in de wind geslagen. Daarop had de vijand hun steden verwoest - zelfs de tempel, de plaats waar ze hun liefhebbende God konden ontmoeten. En ze waren als gevangenen weggevoerd. En dan komt er die dag dat God het in het hart van deze twee mannen legt om terug te gaan naar die ruïnes. Elk van hen

op een ander tijdstip, met een verschillend (maar elkaar onderling aanvullend) mandaat. Niet om terug te gaan en alleen maar te rouwen en te weeklagen. Nee, om die puinhopen en de oorzaak daarvan te erkennen (en niet langer te ontkennen). Je zou kunnen zeggen: om de duisternis, die de oorzaak ervan was geweest, te confronteren. Beide mannen hadden een lange tijd van gebed - een tijd waarin ze hun hart meer en meer afstemden op wat er in Gods hart was. En daarna verleende God hen de genade om terug te gaan en de rotzooi op te ruimen en te beginnen met de herbouw. Maar ja, in zekere zin was het een reis terug in de tijd.

In feite is dit het verhaal van velen die opgegroeid zijn in een gezinscultuur die God niet de plaats gaf die Hem toekwam

en toekomst¹. Soms krijgen we jaren later een plaatje van hoe ergens in ons verleden de dingen verwoest zijn of hoe de zaken op hun kop gezet zijn. We gaan bidden en op een dag verleent God ons de genade om terug te gaan. Dat betekent dat we niet in onze luie stoel, in ons comfortabel geordende leventje verder gaan; omdat dat minder zou zijn dan wat God voor ons bedoeld heeft.

Soms moeten we terug naar de ruïnes en de rommel van ons verleden. Erkennen dat de situatie is zoals die is. Beginnen met herbouwen, deels van onderen af aan met nieuwe bouwmaterialen, deels door nog eens goed te kijken naar de bouwmaterialen en funderingen die wijzelf of onze ouders of grootouders lang geleden gebruikten.

We weten vanuit de verhalen van deze

twee mannen, dat die weg niet gemakkelijk is - vaak zelfs beangstigend. Er zijn veel krachten die er op tegen zijn dat we teruggaan, en die proberen ons ervan te weerhouden. Velen zijn er niet gelukkig mee dat we beginnen met bouwen en met het omkeren van de effecten die zonde (die van onszelf en/of anderen!) in ons leven gehad heeft. Maar God leidde en beschermde hen elke dag weer, en gaf aanwijzingen hoe ze verder konden gaan. En zo, in afhankelijkheid van Hem, en met veel 'lotgenoten' samen naast elkaar werkend, kwamen ze er doorheen. Dat is wat dit zo'n bemoedigend en hoopvol verhaal maakt. Met God kunnen we teruggaan naar die plaats waar het allemaal misging, en opnieuw beginnen.

Zelfs als dat ons het gevoel geeft dat veel jaren in de tussentijd verloren zijn. Ze zijn niet verloren, maar God was bezig ons voor te bereiden om terug te gaan en zaken opnieuw op te bouwen, dit keer meer onder Zijn Koningschap. Zelfs als wij, persoonlijk, niet een deel van de oorzaak waren. Vergelijk het maar met de kinderen in de tijd toen God het volk Israël voor 40 jaar terugstuurde, de woestijn in, wegens hun rebellie. Die kinderen waren niet verantwoordelijk. Dat is ook de reden dat ze toegelaten werden om na die 40 jaar terug te gaan naar de Jordaan en het land Kanaän binnen te gaan. Maar in de tussentijd hadden ze wel in de woestijn geleefd, hoewel ook daar Gods bescher-

ming aanwezig was geweest (zoals de Bijbel zegt, dat hun schoenen niet versleten, e.d.). Ook zij moesten terug naar waar ze vandaan gekomen waren, om een andere weg te kiezen dan hun vaders gedaan hadden, maar nu: levend in afhankelijkheid van God.

Teruggaan naar de ruïnes. Na zorgvuldig gebed, en op Gods juiste tijd. Terug naar de ruïnes die overbleven nadat we verslagen waren, hoofdzakelijk door de zonde van ons en onze voorouders. De duisternis erachter confronterend. Openlijk afstand nemend van die levensstijl-los-van-God. Geleid worden door God in de herbouw van een veilige plek voor onszelf, onze gezinnen en onze vrienden en gasten (denk aan de stadsmuren). En in het herbouwen van een heilige (= apart gezette) plek om God te ontmoeten en met Hem te spreken en Hem te aanbidden (de tempel). De fundamenten en poorten van ons leven herbouwen, die eens afgebrand waren.

Het belang van verwerking

Ik wil ook u die dit leest met dit beeld bemoedigen. Als ook u nog ruïnes vanuit uw verleden hebt - ruïnes die u zonder veiligheid en zonder innige vriendschap met God achter lieten. Ruïnes die schreeuwen om erkend te worden, en om gebed en restauratie of herbouw. Recent las ik een wetenschappelijk artikel van Kathy Steele². Zij is betrokken bij

onderzoek naar de gevolgen van traumatische ervaringen, en naar mogelijke therapieën ervoor. Zij heeft het er in dat artikel over hoe belangrijk het is om traumatische herinneringen te verwerken en - in mijn woorden - 'een plaats te geven'. In de conclusie van haar artikel zegt ze, vrij vertaald:

Gebrek aan verwerking heeft een negatieve invloed op gedrag. Als gedachten, gevoelens, ideeën, wensen, ervaringen, e.d. goed geïntegreerd zijn, kunnen mentale en gedragsmatige acties meer reflectief zijn, d.w.z. ze kunnen meer gebaseerd zijn op bedachtzaam en goed geïnformeerd nemen van beslissingen. Anderzijds, als verwerking niet gebeurt, zijn mentale en gedragsmatige acties niet samenhangend georganiseerd. Acties komen dan voort uit reflexen, gebaseerd op overweldigende gevoelens of impulsen.

Zonder verwerking kunnen acties niet aan de huidige realiteit worden aangepast. Je ziet dan destructieve gedragingen zoals automutilatie (zelfbeschadiging), impulsieve relaties, besluiteloosheid, gebruik van alcohol, drugs, e.d., eetverslavingen en andere soorten van spanning verminderend gedrag, vermijding van trauma, en geconditioneerde reacties op traumatische stimuli.

Concluderend: je trauma herinneren is essentieel, maar op zich niet voldoende voor herstel in getraumatiseerde mensen. Er moet, in de loop van de tijd, een proces

van verwerking zijn [noot: de Engelse tekst heeft ook de connotatie van 'tot de realiteit komen']. Zoiets zal bestaan uit een gecompliceerde opeenvolging van herinnering, reflectie, betekenis geven aan de ervaringen, de gebeurtenissen aan jezelf verbinden, en in het heden (leren) leven.

Dit alles wordt versterkt door het feit dat het ervaren van trauma op zich al de vaardigheden vermindert om eigen gedrag en gevoelens te kunnen overwegen. Peter Fonagy, een andere Amerikaanse wetenschapper, heeft hier baanbrekend onderzoek naar gedaan³. Hij vond dat trauma en -vooral- een slechte vroeg-kinderlijke hechting een negatieve invloed hebben op wat genoemd wordt: de reflectieve functie. Dat werkt als volgt. Bij mensen die als baby of later als kind verwaarlozing, verlaten of misbruik hebben meegemaakt, werken bepaalde delen van de hersenen minder goed doordat er op bepaalde plaatsen geen goede zenuwverbindingen zijn gevormd, of doordat deze a.h.w. zijn 'doorgebrand'. Als gevolg hiervan zijn deze mensen minder goed in staat om nuchter hun eigen denken en handelen te beschouwen. Ook hun mogelijkheden om hun eigen emoties en die van anderen in een context te plaatsen, is verminderd. Het gevolg van dit alles is dat iemand die zijn of haar pijn niet verwerkt, het gif van het ervaren trauma of de ervaren verwaarlozing onbewust overdraagt op alle anderen in de directe omgeving. Ondanks de vaak goede wil om de eigen

kinderen een fijne jeugd te bezorgen ("Mijn kinderen zullen niet zo'n rotjeugd hebben als ik!"), zijn vaak juist vooral de eigen kinderen, echtgenoot of echtgenote en andere dierbaren hiervan het slachtoffer. Dit verschijnsel is ook in de literatuur veel besproken⁴.

Belijden van de zonde die de ellende veroorzaakte

In een groot aantal gevallen is er een duidelijke zonde aan te wijzen als oorzaak van de ellende. Ik heb het hier over zonde in de zin van: afwijken van Gods aanwijzingen voor ons leven. Het kan zonde in ons eigen leven zijn, vaker echter zal het gaan over zonde in vorige generaties, zonde waar wijzelf wellicht als kind en/of later ook als volwassene erg onder geleden kunnen hebben. Wellicht hebben we er moeite mee, om die zonde onder ogen te zien en zo duidelijk te benoemen. We mogen dan God vragen om de zonde, die de wortel is, duidelijk aan ons te laten zien. De Bijbel verzekert ons dat de Heilige Geest ons die zonde inderdaad wil laten zien, niet om ons of onze ouders of grootouders erdoor neer te halen, maar opdat we ons ervan zouden reinigen! Een duidelijk voorbeeld is een vader of moeder die niet voor zijn of haar gezin zorgde, maar zich bijvoorbeeld te buiten ging aan alcohol of andere zaken - een levensstijl die het gezin vaak in meerdere opzichten deed lijden. Signa Bodishbaugh noemt in haar boek Intimiteit: illusie of werkelijkheid dat deze zonden ook een vorm van

afgoderij zijn, die alle betrokkenen als het ware 'besmet'. Ze noemt het voorbeeld van seksuele afgoderij (dienst aan Baäl en Astarte) - mensen die zich overgeven aan seksuele onreine uitspattingen zoals pornografie en hoererij of pedofilie. Generaties later kunnen die onreine machten en de onreine sfeer ervan nog het leven van mensen vergallen.

Als we de negatieve invloed daarvan in ons leven willen beëindigen, moeten we korte metten maken met dat soort zonde en afgoderij. Dat kan, door het bij het kruis van Christus te brengen, het te belijden. Bijvoorbeeld op een manier als volgt:

"Vader in de hemel, ik belijd U de zonde van ... < noem de zonde bij name > ... die ik / mijn vader / mijn moeder / ... < noem de persoon bij name > ... heb/heeft gedaan. Ik bekeer mij van deze afgoderij en ik verwerp elke binding aan deze afgoden. Ik wijd me (en mijn gezin, indien van toepassing) hierbij toe aan U, hemelse Vader. Reinig mijn bewustzijn en mijn onderbewuste door het bloed van Jezus van alle onreinheid die daar door deze zonde in terecht is gekomen. Ik dank en prijs U dat U een goed en heilig en rein plan voor mijn leven hebt, dat ik in Uw ogen waardig ben om liefgehad te worden en tot Uw doel in mijn leven te komen."

Zo'n gebed kan een krachtig begin worden van een proces van verwerking van alle gevolgen die die zonde(n) in uw leven hebben gehad; een eerste stap op

weg naar een vrijer leven. We zien dit regelmatig ook bij mensen in de Bijbel, als begin van een periode waarin God hen leidt in een belangrijke bediening. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan Gideon, die in dit verband ook de afgodenaltaren, gewijde palen en afgodsbeelden van zijn vaders omver moest halen als één van de eerste stappen naar zijn bevrijdende leiderschap.

Vrede, verbondenheid en vreugde als basis voor verwerking

Zoals ik in andere artikelen aangeef, zijn we bedoeld voor relatie. In de relatie met God kunnen we putten uit de vrede en troost en genezing die zo kenmerkend zijn voor Wie en hoe Hij is. God belooft ons in Zijn Woord ook die diepe vrede die wel aangeduid wordt met het Hebreeuwse woord Shalom: innerlijke rust in geborgenheid. Zekerheid: Hij is er bij! Zoals een lieve moeder zich ontfermt over haar kinderen, zoals een moeder-vogel haar kuikens onder haar vleugels beschermt en warm houdt. Die diepe vrede zal ons de basis en zekerheid geven die we nodig hebben om onze pijn te kunnen verwerken.

Deze vrede te kunnen ervaren is echter niet vanzelfsprekend. Daarom heeft God ons ook elkaar gegeven. Zeker als pastoraal werkers kunnen we hierin veel voor onze medemens betekenen.

In het artikel over gezinsleven en persoonlijkheidsontwikkeling (op www.12accede.nl) citeer ik al een gedeelte uit Jesaja. Ik zeg daar dat God vaak beschreven wordt in mannelijke vorm, maar onze menselijke ideeën over sekse verre te boven gaat. Hijzelf gebruikt de metafoer van een moeder die haar baby aan haar borst koestert en voedt om Zijn tedere gevoelens voor Zijn volk te communiceren:

“... ‘Verheugt u met Jeruzalem en juicht over haar, gij allen die haar liefhebt. Verblijdt u over haar met blijdschap, gij allen die over haar treurt, opdat gij zuigt en u laaft aan haar vertroostende borst, opdat gij met volle teugen u laaft aan haar rijke moederborst. Want zo zegt de Here: **Zie, Ik doe haar de vrede toestromen als een rivier en de heerlijkheid der volken als een overvolle beek; dan zult gij zuigen, gij zult op de heup gedragen en op de knieën gekoesterd worden. Zoals iemands moeder hem troost, zo zal Ik u troosten, ja, in Jeruzalem zult gij getroost worden. Als gij het ziet, zal uw hart zich verblijden, en uw gebeente zal gedijen als het jonge groen; de hand des Heren zal zich aan zijn knechten doen kennen en Hij zal toornen op zijn vijanden. ...’**”

Jesaja 66:10-14 (nadruk toegevoegd)

Wat mij opvalt in dit gedeelte, is hoe Jeruzalem - dat mijns inziens hier ook model staat voor de Gemeente van Jezus Christus - en God Zelf hier in elkaar overgaan. De vrede - Shalom - stroomt van God uit naar de Gemeente toe, en God Zelf zal ons troosten, maar het gebeurt in en via de gemeente. We worden aan haar borst gelaafd door God, staat er in feite. Ik kan dit niet anders lezen dan dat God Zijn vrede vaak aan ons meedeelt via de ander.

Een vriend mailde me destijds in reactie op mijn epistel over het teruggaan naar onze ruïnes, het volgende:

“... *Dat we een kerk mogen zijn die Jesaja 58:12 vervult: ‘En de uwen zullen de overoude puinhopen herbouwen, de grondvesten van vorige geslachten zult gij herstellen, en men zal u noemen: Hersteller van bresen, Herbouwer van straten om te bewonen.’*”

In verband hiermee valt het me op hoe het verhaal van die twee kerels uit het Oude Testament, die teruggingen naar hun ruïnes, verder ging (zie o.a. Nehemia 3 en 4). Ze werden door God gebruikt om een aantal mensen te bemoedigen die de moed al bijna hadden opgegeven. En **samen, schouder aan schouder, ruïden ze de rommel van het verleden op en bouwden ze hun nieuwe veiligheid**

op. Dit hielp hen ook toen er tegenstand kwam. Er werden wachtposten uitgezet, en bij dreiging werkte ieder met een wapen aan zijn zijde, en wel in één gesloten front. Dát werd door God gebruikt om hen te beschermen tegen de vijandelijke aanvallen. Want ja, zoals ik hierboven ook al zei, ook toen al was er weerstand tegen het opruimen van de troep en tegen het nieuw bouwen van een goede, veilige plek om in vrijheid en vrede te kunnen leven en wonen. Maar stapje voor stapje leidde en beschermde God hen, zodat ze er met succes doorheen kwamen!

Merk op hoe deze beide mannen, Ezra zowel als Nehemia, (op een specifiek moment) door God in hun gebed geleid werden om naar de puinhopen terug te gaan. Ze gingen niet zomaar in het wilde weg. Ze waren afgestemd op God wat betreft de timing en de hele gang van zaken. Dat is ook voor ons belangrijk, als we het hebben over het teruggaan naar onze puinhopen en het beginnen met de herbouw.

Het begrip ‘hoop’ speelde en speelt nog steeds een grote rol hierin. Mijn vriend, degene die me wees op Jesaja 58:12, herinnerde me ook aan deze hoop, die zo mooi wordt weergegeven in Psalm 144:14b-15:

‘Beschermende muren zullen niet neergehaald worden, niemand zal in gevangenschap geleid wor-

*den of moeten vluchten,
er zal geen angstschreeuw in onze straten
zijn.*

*Gezegend zij het volk waarvoor dit geldt;
gezegend is het volk die God de Almachtige
aanbidden.'*

(mijn geparafraseerde vertaling; AHR)

In onze aanbedding van de Almachtige, en in onze verbondenheid met Hem - door het bloed van Jezus bewerkt - ligt een sleutel om samen Zijn vrede te ontvangen en te laten stromen. Dan zullen ook zij,

die nooit deze vrede gekend of ervaren hebben, ervan kunnen proeven.

Het ligt dus niet aan ons. Wij hoeven in feite niet veel te doen. Moge dat u tot troost zijn, als u mogelijk denkt: "Wat kan ik nou betekenen?" We kunnen er allemaal gewoon **zijn**. We mogen ons simpel in aanbedding aan God geven en openstellen voor die rivierstroom van Zijn vrede.

God zegene u daarin!

Ja, als pastoraal werkers mogen we de mensen zegenen in het er zijn, met en naast de ander. We mogen de contacten die ze hebben zegenen, en we mogen relatievaardigheden zegenen. En dan bedoel ik dat zegenen zowel in de geestelijke zin: het goede namens God over hen uitspreken, als in een natuurlijke zin: gewoon stimuleren, helpen te gaan doen, e.d.. Ik heb namelijk gemerkt dat het enorm veel uitmaakt of mensen goede contacten hebben binnen het Lichaam van Christus - de universele Gemeente met een grote G. Mensen die naast pastorale gesprekken ook gewoon kleine stukjes van hun leven met anderen kunnen delen, samen dingen doen of wat dan ook samen beleven, blijken veel gemakkelijker hun oude pijn te kunnen verwerken dan zij, die ook zulke 'gewone' relaties moeten ontberen. Zoals Larry Crabb in zijn boek *Verbondenheid* beschrijft dat een 'gewone' ontmoeting soms meer kan doen dan vele diepgaande psychotherapeutische sessies⁵. Vandaar dat ik ben gaan letten op de relaties die mensen al dan niet hebben, en hen ben gaan stimuleren in elk beginnetje van contact wat ik zie ontluiken. Ja, want ik droom met m'n vriend, dat we inderdaad in het groot zowel als in het klein een Gemeente en gemeenten mogen zijn waar Gods heilzame vrede vloeit als een overvolle rivier! Zodat mensen samen en op Gods tijd de oude puinhopen met genoeg kunnen opruimen, en veilige woonstraten en een heerlijke tempel - een gelegenheid om God te aanbidden - kunnen bouwen!

André H. Roosma

Voetnoten:

- 1 Steven Earl van Pure Intimacy (.org) geeft een uitgebreide analyse van het soort gezinssituaties die kunnen leiden tot trauma en vormen van niet-welbevinden, in: *Family Trauma and Addictions: Why Do People Become Addicts?*. Een andere interessante suggestie voor de manier om naar de wortels van ons disfunctionele gedrag te kijken geeft Rob Jackson in: *Beneath the Surface of Our Behavior - The Iceberg Method to Understanding Intimacy Disorder*.
- 2 Kathy Steele, 'Not Memory Alone: The Realization of Trauma', in *Metropolitan Psychotherapy Associates News*, Issue 8, Fall 2002.

Zie ook het artikel van: Kathy Steele, Onno van der Hart en Ellert R.S. Nijenhuis: 'Dependency in the Treatment of Complex Posttraumatic Stress Disorder and Dissociative Disorders', oorspronkelijk gepubliceerd in: **Journal of Trauma and Dissociation**, 2(4), pp.79-116.

- 3 Zie o.m. de volgende publicaties van Peter Fonagy:
Attachment and Borderline Personality Disorder: A Theory and Some Evidence, onder medeauteurschap van Mary Target en George Gergely. Attachment, the development of the self, and its pathology in personality disorders, in: *Psychomedia*;
Pathological Attachment and Therapeutic Action, paper to the Developmental and Psychoanalytic Discussion Group, American Psychoanalytic Association Meeting, Washington DC, 13 May 1999, on the website of the Dallas Society for Psychoanalytic Psychology; (also available from PsycheMatters)
Transgenerational Consistencies of Attachment: A New Theory, paper to the Developmental and Psychoanalytic Discussion Group, American Psychoanalytic Association Meeting, Washington DC, 13 May 1999.
Dat slechte vroege hechting later kan leiden tot het misbruiken van anderen behandelt hij in: *Male Perpetrators of Violence Against Women: An Attachment Theory Perspective*; Attachment, Reflective Function, Conduct Disorders and Violence; en: *Attachment in Infancy and the Problem of Conduct Disorders in Adolescence: the Role of Reflective Function*.
Zie ook de scherpe analyse die Alice Miller geeft van de achtergronden waaruit het dictatorschap van mensen als Hitler en Ceausescu kon ontstaan en floreren, in haar web-artikel: *Childhood Trauma*, op de site van The National Child Project; en in haar boeken: **In den beginne was er opvoeding, De muur van zwijgen**, of de Engelste titel: **Breaking Down the Wall of Silence: The Liberating Experience of Facing Painful Truth** (geschreven met Simon Worrall).
- 4 De titel van Sandra D. Wilson's boek: *Hurt people hurt people* (gewonde mensen wonden mensen), is wat dit betreft veelzeggend. Zie echter ook het boek van Valerie McIntyre: **Schapen in Wolfskleren - Hoe 'overdracht' van onverwerkte emoties relaties kan beschadigen**.
- 5 In zijn boek *Verbondenheid* geeft Larry Crabb het voorbeeld van een confident die hij door vele diepgaande sessies heen geholpen had om z'n leven weer op een goed spoor te krijgen. Als hij deze man jaren later weer eens ergens tegenkomt, spreekt deze niet over de diepe sessies, maar bedankt Larry wel voor het feit dat hij hem een keer in 't park gewoon begroet had. Een 'gewone' vriendelijke geste (in plaats van afstandelijkheid) had meer indruk achtergelaten dan die diepe sessies.

Noot: in de on-line versie van dit artikel op www.12accede.nl zijn veel van de genoemde artikelen direct aanklikbaar en is ook een uitgebreide literatuurlijst opgenomen.

Deepak Chopra

Over ayur veda, hekserij en kw

We zullen een kort overzicht geven van de uitwerking van al de vooronderstellingen in ons vorige artikel. (Promise, april 2007). Volgens Chopra moeten we onze perceptie van de realiteit veranderen om ons te realiseren dat alle materie, energie is. We moeten ons vasthouden aan het feit dat we energie zijn. Deze energie is afgeleid vanuit de kracht van ons hart. Ons hart is verbonden met de bronnen van het leven. Als we de kracht van de 'bron' van onze hartenergie verenigen met de kracht van de 'bron' en het leiden naar de uitwendige wereld, dan maakt het de manifestatie van onze wil en verlangens volkomen. Simpel gezegd is dit de formule van magie.

Een heks zal bevestigen dat magie betekent, dat door manipulatie van energie, een andere gewenste materiële wereld gecreëerd wordt.

“Door onze betrokkenheid in de natuur, stellen we vast wat natuur is; we nemen de fysieke dingen en veranderen het in energie, we noemen het energie en veranderen het in materiële dingen. Met andere woorden we doen aan magie”. (8)

Volgens 'Basic Magic' is alles wat we zien en aanraken materie die magische energie bevat. De kunst is om alles te leren hoe deze energie te manipuleren.

“Magie is de wetenschap van het gebruik maken van je onderbewuste brein, om alles wat je in het leven wilt, te verwerven. Je hebt een onbewust brein wat je dienaar is. Het zal alles doen wat je wilt om je wensen tot fysieke werkelijkheden om te toveren. Het enige wat je moet doen is instructies geven. Magie heeft alles te maken met het geven van die instructies”. (4)

'True Magic' beweert ook dat magie zich bezig houdt met het gebruik van natuurlijke krachten en energieën om het gewenste effect te bereiken. (6)

Terwijl hij verbinding met de oude wijsheid van de Ayur Veda zoekt, stelt Deepak Chopra zich op één lijn met het magische axioma van het gebruik van krachten en energieën om het gewenste effect te bereiken. Hij citeert 'Dharma' die volgens de Indiase traditie de krachten van het universum bijeen houdt.

“Het menselijke bewustzijn is in staat om met Dharma in contact te komen. Dharma is niet een rijtje van religieuze stellingen maar een actuele kracht, die ontdekt en gebruikt kan worden. Zoals eerder gezegd: Prana is het synoniem voor levenskracht”. Deepak Chopra beveelt het gebruik van deze krachten aan. “De mogelijkheid om contact te maken met prana en het te gebruiken zit in ons allemaal”. (3)

Deepak Chopra gaat volkomen akkoord met de logica en het doel van de magie: Het kenmerk van magisch denken is het vaste geloof van de mens dat hij de realiteit met zijn bewustzijn kan beïnvloeden. (5) Hij denkt precies hetzelfde als de heksen door vast te houden aan de stel-

ling dat de realiteit ieders persoonlijke creatie is. Als ik mijn gedachten kan veranderen en de wereld gemaakt is van hetzelfde als mijn gedachten, dan kan ik de wereld veranderen. De claim van Rishi is dat er diep in ons binnenste de capaciteit aanwezig is om iedere natuurkracht te besturen, om ieder atoom in het universum te beïnvloeden. Als we ons fixeren op onze diepste wensen dan moeten ze werkelijkheid worden. (5) In 'Kwantum Healing' herhaalt Chopra de belangrijkste gedachte: “We hebben allemaal de mogelijkheid om de realiteit te maken”. Chopra is gericht op een medisch perspectief, gericht op fysieke genezing, maar dat is echter ook van groot belang voor heksen. Deepak Chopra beweert dat we de enige schepsels op aarde zijn die onze biologie kunnen veranderen, door wat we denken of voelen. Hij schrijft:

“De meeste basale lichaamsprocessen reageren op ons bewustzijnsniveau. Ons denken kan ook een nadelig effect op onze lichamelijke gezondheid hebben”. (3)

In 'Basic Magic' wordt de invloed van onze gedachten op onze individuele gezondheid ook bevorderd. “Zonder het zelf te weten veroorzaken mensen door hun gedachten veel ziekte en misère bij zichzelf”. (4)

In 'Power of the Witch' lezen we: *“Als heksen verbinden we de energieën van de natuur en mensheid om genezing en groei te bewerkstelligen. Genezing is het eerste verlokende voordeel wat bereikt wordt na magische handelingen. Het is het belangrijkste dat magiërs genezers zijn die ziekte kunnen diagnosticeren en de juiste medicijnen en rituelen voor kunnen schrijven om hun patiënten te genezen. De oude genezingstoverij werkte omdat het 'holistisch' was en de zelfgenezende kracht van de patiënt zelf opnam en werkte met de elementen en geesten in de omgeving van de patiënt. Het rekende af met de fysieke en spirituele oorzaken van een ziekte”. (8)*

deel 2

antumfysica

Ons hart is verbonden met de bronnen van het leven.

Deepak Chopra refereert weer eens aan de kwantum-fysica als hij schrijft:

“Het oude ruimte-tijd model is verouderd en moet vervangen worden door een tijdloos stromend veld met constante veranderingen”. (3)

De visie van de constante verandering is ook bekend bij heksen, omdat magie een systeem van verandering is dat er op gericht is de werkelijkheid vorm te geven. In ‘Return of the Spirit’ wordt de spirituele natuur van het universum benadrukt als zijnde ‘een kosmische golf van energie’, die het universum, waar we deel van uit maken, schept, ondersteunt en ieder moment, iedere tel verandert. (15) Door een verwarrende interpretatie van onze aangeboren lichaamfuncties is er een regeneratie nodig, inclusief fysieke genezing, en wel door een voortdurende verandering. Deepak Chopra bevestigt dit:

“We zijn onszelf voortdurend aan het scheppen. We zijn hier op de wereld geplaatst om te werken aan een project dat vergelijkbaar is met het bouwen van een nieuw universum”. (7)

Lichamelijke genezing wordt gebruikt als een toegangspoort om begrip te kweken voor en een weerstand tegen een metafysische gedachte te overwinnen. Zo wordt inbreuk gemaakt op het individuele denken om een perspectief voor te berei-

den waarin we onze lichamelijkeheid leren zien als iets wat voortvloeit uit de kosmos. Door het zo voor te stellen dat ons lichaam normaal en zelfstandig zijn cellen vernieuwt als gevolg van bewuste invloed, staan we open voor het idee dat we door onze bewuste invloed ook de mogelijkheid hebben de externe wereld te veranderen, dit door te beginnen bij de microkosmos en te eindigen bij de macrokosmos. Het holistische model dat Chopra presenteert legt de nadruk op de bewustwording om ziekte en veroudering individueel te bestrijden. Hij beweert:

“Bewustzijn heeft de macht in zich om je ouderdom te veranderen, het kan zich focussen op delen van het lichaam, die ongemakken uitdrukken. Je moet je wensen en bedoelingen activeren om ze op een betere wijze te vervullen. Een intentie is een diepste wezen een vermomde behoefte. Bewustzijn wordt gebruikt als een genezingskracht, het herstelt de balans waar het toestemming krijgt om naar toe te gaan”. (3)

De Ayur Veda gecombineerd met enkele gedachten uit de kwantum fysica brengen Deepak Chopra ertoe om anders te denken over ziekte.

“De Ayur Veda zegt dat ziekte het resultaat is van verwarrende patronen in kwantum-vibraties, die het lichaam intact houden”. (7)

Daaruit volgt dat we in staat zijn deze verstoorde vibraties waar te nemen en zo wordt informatie over de aanwezigheid van een specifieke ziekte overgebracht. Ziekte is het resultaat van een verstoring van harmonische energiegolven in het lichaam. Herstel van deze onzichtbare patronen zullen opnieuw harmonie en gezondheid voortbrengen. Dit concept komt overeen met één van de hermetische wetten. De wet van vibratie wordt uiteengezet in de ‘Power of the Witch’:
“Alles beweegt en vibreert met zijn eigen vibratiegetallen. Niets is in rust. We zenden boodschappen en informatie uit door de wijze waarop we energie uitstralen”. (8)

Chopra en hekserij

De encyclopedie van Wicca en Hekserij bevat een beschrijving van magie die geheel met de gedachten van Chopra overeenstemt.

“Magie is een kunst en metafysische wetenschap, die persoonlijke wensen door het verzamelen en sturen van energie wil verwezenlijken”. Het is in wezen het centreren van samengepakte energie, die een gedachtevorm genoemd wordt. Gedachtevormen kunnen geleid worden in de ‘astrale’ vlakke, een gebied waarin concepten een materiële vorm krijgen. Vanuit dit astrale gebied kristalliseert zich de gewenste uitkomst van een magisch

werkstuk uit, naar het materiële deel van ons bestaan. Deepak Chopra benoemt zijn spirituele gebied anders, namelijk 'het veld', terwijl een magiër het heeft over het 'astrale gebied'. Beiden beschrijven ze met andere woorden dezelfde metafysische arena. Beiden delen hetzelfde concept, waarin gedachten en intenties beschreven worden als zijnde gestuurd in het astrale gebied of het veld, waarin ze vervolmaakt zouden worden. (16)

Zo zit Deepak Chopra op dezelfde lijn met de hermetische wet van oorzaak en gevolg, waar men intenties buiten het lichaam kan zenden in de externe wereld. (8) Er moeten technieken ontwikkeld worden om deze 'praktische magie' te ontwikkelen. In 'Magic for Beginners' lezen we:

"Met niets beginnen roept een zekere spanning op in een ander gebied. Dit moet geneutraliseerd worden door vaardigheden, training en kennis. Het resultaat is dan een verandering op fysiek gebied". (9)

De inhoud van 'Power of the Witch' onthult dat de kracht die bij hekserij geoefend wordt, de kracht van de verandering van ons bewustzijn is.

"Magie is kennis en macht die ontstaat door de mogelijkheid bewustzijn te veranderen in een niet gewone, visionaire staat van bewustzijn. Van oudsher worden gereedschappen en methoden gebruikt om deze verandering te bewerkstelligen: dans, liederen, muziek, kleuren, reuk, drums, vasten, nachtwakes, meditatie, adem oefeningen, bepaald natuurlijk voedsel en vormen van hypnose. In bijna iedere cultuur wordt wel een visionaire vorm van trance gebruikt voor heilige rituelen die een opening vormen tot een hoger bewustzijn of intelligentie van de toverij". (8)

Nauwkeurig onderzoek van de technieken die Deepak Chopra aanbeveelt, laten zien dat er veel overeenkomsten zijn met die door de heksen tentoongespreid worden. De heksen geven ook aan dat al die technieken de basisvereisten zijn voor de meeste zelfontwikkelde trainingen in occulte tradities. (13) Een van de meest aansprekende werkingen van deze bewustzijnsverandering is meditatie. Meditatie wordt ook ten zeerste aanbevolen door Deepak Chopra, bijvoorbeeld als hij de lezer aanraadt, de tijd uit te bannen door de stilte te ervaren. Het beste hiervoor is volgens hem meditatie. (3)

Bijbelse kanttekeningen bij de vooronderstellingen van Chopra

Deepak Chopra heeft gezegd, dat hij een meer complete en uitgebreide versie van de waarheid zou presenteren. Deze waarheid wordt gepresenteerd vanuit

nieuwe vooronderstellingen. Waarheid die toegekend moet worden aan ideeën, die voortkomen uit menselijke gedachten. De Bijbel spreekt over de waarden van de gedachten die niet uit de verbeelding van een mens zijn: "De Here kent de gedachten der mensen: ijdelheid zijn ze" (Ps. 94:11).

De nieuwe vooronderstellingen van Deepak Chopra in combinatie met zijn oude wijsheid uit de Ayur Veda, leiden de

Lichamelijke genezing wordt gebruikt als een toegangspoort om begrip te kweken voor en een weerstand tegen een metafysische gedachte te overwinnen.

lezers heel gemakkelijk tot het praktiseren van hekserij. Hekserij is niet iets waar we ons mee moeten bezig houden. Het is verboden door God en het is dus zonde. De werken van het vlees, inclusief hekserij, worden in de bijbel genoemd:

Gal. 5:19-21: "Het is duidelijk, wat de werken van het vlees zijn: hoererij, onreinheid, losbandigheid, afgoderij, **toverij**, veten, twist, afgunst, uitbarstingen van toorn, zelfzucht, tweedracht, partijschappen, nijd, dronkenschap...

1 Sam. 15:23: "Voorwaar, weerspanning is de zonde der toverij". God weet dat we ons verre moeten houden van het occultisme en de zondepraktijk van de hekserij. Deut. 18: 10,11: "Onder u zal er niemand worden aangetroffen die zijn zoon of dochter door het vuur doet gaan, die waarzeggerij pleegt, geen wichelaar, uitlegger van voortekenen of **tovenaar**". Het toppunt van hekserij is de aanname van de gelijkwaardigheid met God. Trots, jezelf verheffen en allerlei verkeerde verlangens die heersen binnen de hekserij. Satan bevordert de praktijk van hekserij, die uiteindelijk uitmondt in de verheerlijking van je eigen god zijn. Jes. 14:12-15: "Hoe zijt gij uit de hemel gevallen, gij morgenster, zoon des dageraads, hoe zijt gij ter aarde geveld, overweldiger van de volken. En gij overlegde nog wel: Ik zal ten hemel opstijgen boven de sterren Gods mijn troon oprichten en zetelen op de berg der samenkomst ver in het noorden... Ik wil opstijgen boven de hoogte der wolken, mij aan de Allerhoogste gelijkstellen. Integendeel, in het dodenrijk wordt gij geworpen, in het diepste der groeve...". Ps. 140:9: "O Here, willig de begeerte van de goddeloze niet in, laat zijn aanslag niet gelukken, wanneer zij zich verheffen". Deepak Chopra heeft zijn godlasterende leer verspreid met de aanwijzing: 'Ik ben liefde'. Er is maar één echte God, die Zich in de Bijbel openbaart als Vader, Zoon

en Heilige Geest, en alleen deze kan aanspraak maken op liefde, "Want God is liefde" ("1 Joh. 4:8). Jes. 45:22: "Wendt u tot Mij en laat u verlossen, alle einden der aarde, want Ik ben God en niemand anders". Deepak Chopra beweert dat er een nieuw paradigma moet komen. Hij staat erop dat we het huidige denken moeten afleggen, en dat we in plaats daarvan de 'nieuwe' manier van denken ons eigen moeten maken. De lezer wordt aangemoedigd om het 'oude geloof' aan de kant te zetten en naar de wereld en onszelf te kijken vanuit een 'nieuwe werkelijkheid'. De Bijbel is echter de enige waarheid die ons denken en persoon kan veranderen. "En wordt niet gelijkvormig aan deze wereld, maar wordt hervormd door de vernieuwing van u denken, opdat gij moogt erkennen wat de wil van God is, het goede, welgevallige en volkomene (Rom. 12:2). Joh. 17:17 zegt: "Heilig hen in Uw waarheid, Uw Woord is waarheid".

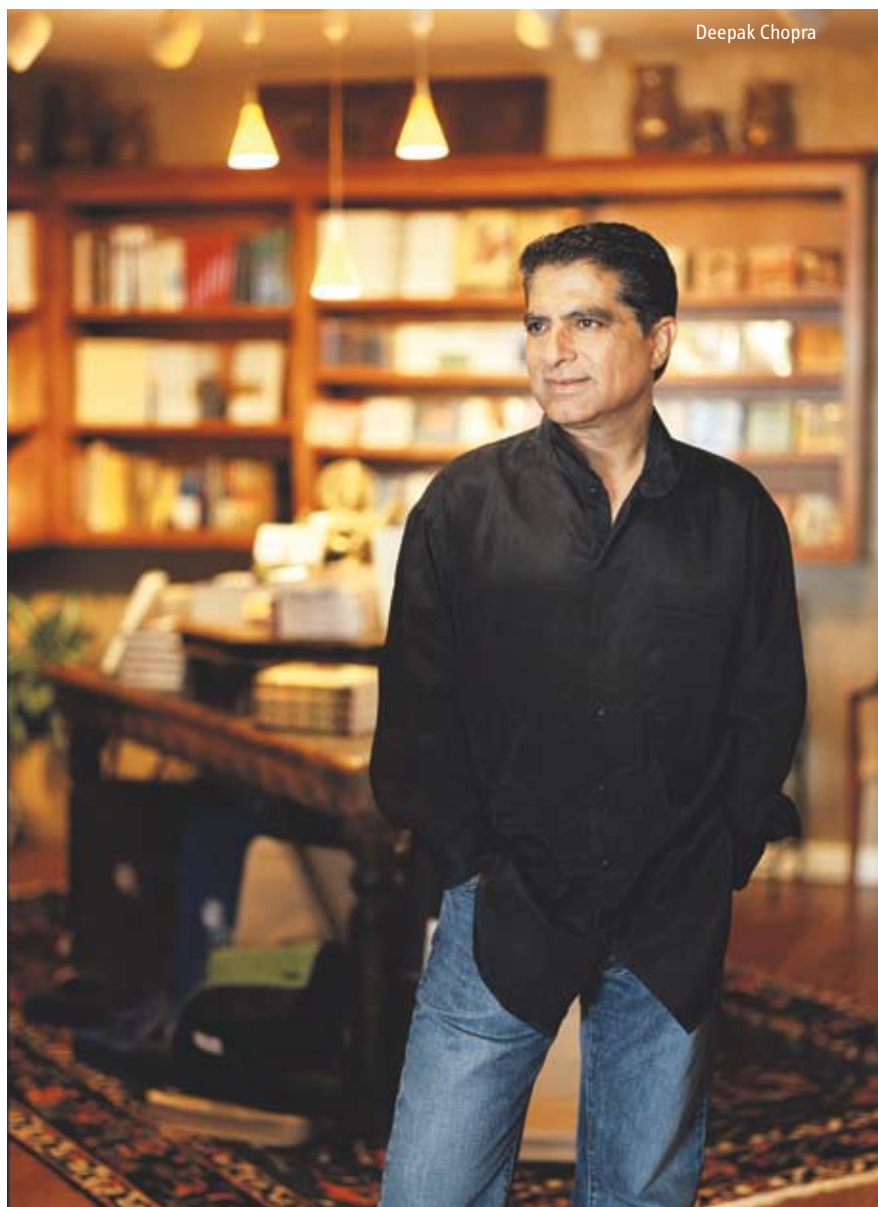
God is te onderscheiden van mensen

“In de beginne was het Woord, en het Woord was bij God en het Woord was God. Het woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de Eerstgeborene des Vaders, vol van genade en waarheid” (Joh. 1: 1 en 14). Deepak Chopra filosofeert dat we zelf scheppen, maar dit beeld verstoort het bijbelse beeld, doordat we de schepping aan onszelf toeschrijven. Ps. 100:3 zegt: “Erkent dat de Here God is, Hij heeft ons gemaakt en Hem behoren we toe, zijn volk, de schapen die Hij weidt”. Deepak Chopra is begonnen met de leer dat we met alles verbonden zijn en dat we in staat zijn om de eenheid met god te ervaren. De Bijbel leert dat we vanaf de geboorte niet één met God zijn, maar dat we van de gerechtigheid gescheiden zijn door onze zondenatuur en daarom verzoening met God nodig hebben. Alleen in Christus kunnen we ons verzekeren van de vrede van God én met een ander.

“Maar uw ongerechtigheden zijn het die scheiding brengen tussen God en u en uw zonden doen Zijn aangezicht voor u verborgen zijn, zodat Hij niet hoort” (Jes. 59:2). “Hierbij is er geen sprake van Jood of Griek van slaaf of vrije, van manlijk of vrouwelijk: gij allen zijt immers één in Christus Jezus” (Gal. 3:28). Alleen in Christus Jezus kan die eenheid verwezenlijkt worden. Ef. 1:10 zegt “dat Hij Zich in Hem had voorgenomen, om, ter voorbereiding van de volheid der tijden, al wat in de hemelen en op aarde is, onder één hoofd, dat is Christus, samen te vatten”, “opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn opdat de wereld gelooft dat Gij Mij gezonden hebt” (Joh. 17: 21). De Bijbel waarschuwt voor verkeerde leer, die afwijkt van het Woord van God. Col. 2:8 zegt: “Ziet toe, dat niemand u medeslepe door zijn wijsbegeerte en door ijdel bedrog in overeenstemming met de overlevering der mensen, met de wereldgeesten en niet met Christus”. En tenslotte 1 Tim. 4: 1:

Deepak Chopra beweert dat alles wat als materie verschijnt, inclusief onze lichamen, in werkelijkheid lege ruimte is. Hij beweert dat onze lichamelijke zintuigen alleen maar de werkelijkheid bevestigen van wat we waarnemen of zelf als werkelijkheid geschapen hebben. Hij ontnemt door zijn leer de mogelijkheden van de mens om de werkelijkheid waar te nemen. Door dit te doen ondermijnt hij het getuigenis van de apostelen, dat de Here Jezus Christus in het vlees gekomen is. De Bijbel houdt vast aan de fysieke realiteit, die door onze zintuigen beproefd kan worden, als een evident bewijs voor de bevestiging van de openbaring dat Jezus Christus God is, die mens geworden is. Door de betrouwbaarheid van de fysieke bewijzen die uit de eerste hand komen, te betwisten, brengt Chopra de Bijbel zelf in diskrediet. Niettemin blijft de Bijbel de waarheid.

“Maar de Geest zegt nadrukkelijk dat in latere tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, doordat zij dwaalgeesten en leringen van boze geesten volgen”.

Deepak Chopra schrijft: *“Als je dit solide uitziende lichaam uitstrooit, hoef je alleen maar zo ver te gaan dat je niets meer in je hand hebt om te strooien. En toch is dit niets, niet een echte leegte, maar te vergelijken met een baarmoeder. Met een ongelofelijke vruchtbaarheid geeft ons innerlijk ruimte aan god, hemel en hel, genade, zonde, redding, verdoemenis en in feite alles wat het leven de moeite waard maakt”.* (5)

De Bijbel is de externe en objectieve openbaring van de realiteit. De realiteit wordt niet gemaakt of tot stand gebracht door onszelf, en ontkenning van de bijbelse openbaring heeft grote consequenties. De eeuwige straf van de zondaars is de realiteit volgens het Woord van God, zoals blijkt uit onderstaande teksten.

Rom. 1:18: “Want toorn van God openbaart zich van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid van mensen, die de waarheid ten onder houden”.

Op. 20:15: “En wanneer iemand niet bevonden werd geschreven te zijn in het boek des levens, wordt hij geworpen in de poel des vuurs .

Rom. 3:10: “Gelijk geschreven staat: Niemand is rechtvaardig, zelfs niet één” .

Rom. 3:19: “Nu weten wij, dat de wet, bij al wat ze zegt, tot hen spreekt, die onder de wet zijn, opdat alle mond gestopt wordt, en de gehele wereld strafwaardig worde voor God”.

Rom. 3:23: “Want allen hebben gezondigd en derven (=mislopen) de heerlijkheid Gods”. Er is niets wat we kunnen doen om die redding zelf te verdienen.

Jes. 64:6: “Wij zijn alle geworden als een onrein, al onze gerechtigheden als een bezoedeld kleding” .

Rom. 3:20: “Daarom, dat uit werken der wet geen vlees voor Hem gerechtvaardigd zal worden, want wet doet de zonde kennen”.

De Bijbel onthult de toorn van God over de zondige mens en de individuele schuld van ieder persoon. De Bijbel echter openbaart ook de genade van God. Redding is er door de genade van God, door geloof en niet te verdienen door goede werken. God houdt zoveel van ons dat Hij voorzien heeft in een gift van eeuwig leven en vergeving van zonden, door het geloof van Jezus Christus. Alleen door in Hem te geloven is er redding en vergeving van zonden.

Rom. 6:23: “Want het loon dat de zonde geeft is de dood, maar de genade die God schenkt is het eeuwige leven in Christus Jezus, onze Here”.

Ef. 1:7: “En in Hem hebben wij de verlos-

sing door zijn bloed, de vergeving van de overtredingen naar de rijkdom van Zijn genade”.

Ef. 2: 8-9: “Want door genade zijt u behouden, door het geloof en dat is niet uit uzelf, het is een gave van God, niet uit werken, opdat niemand roeme”.

Het evangelie is geopenbaard volgens het Woord van God: 1 Kor. 15:3-4 zegt immers: “Want vóór alle dingen heb ik U overgegeven, wat ik zelf ontvangen heb: Christus is gestorven voor onze zonden, naar de Schriften en Hij is begraven en ten derde dage opgewekt, naar de Schriften”.

Christus betaalde de straf voor de zonde als onze plaatsvervanger, door Zijn bloed te geven, door zijn dood en opstanding. 2 Kor. 5:21: “Hem die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheids Gods in Hem”.

Rom. 4:25: “die is overgeleverd om onze overtredingen, en opgewekt om onze rechtvaardiging”. De rechtvaardigheid van God is bekend gemaakt. God is heilig en rechtvaardig en moet de zonde straffen. Aan het kruis goot God zijn woede uit over de zonden om zijn rechtvaardigheidszin veilig te stellen en recht te laten volgen door vergeving. We moeten het evangelie geloven en ons geloof op de Here Jezus stellen. Geloof is God vertrouwen en Zijn Woord geloven.

Rom. 3:21-26: “Thans echter, is buiten de wet om gerechtigheid Gods openbaar geworden, waarvan de wet en de profeten getuigen en wel gerechtigheid Gods door het geloof van Jezus Christus tot allen en over allen die in Hem geloven, want er is geen onderscheid. Want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods en worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade, door de verlossing in Christus Jezus, Hem heeft God voorgesteld als een zoenmiddel, door het geloof in Zijn bloed, om rechtvaardigheid te tonen, daar Hij de zonden die tevoren onder de verdraagzaamheid Gods gepleegd waren, had laten worden om Zijn rechtvaardigheid te tonen in de tegenwoordige tijd, zodat Hijzelf rechtvaardig is, ook als Hij hen rechtvaardigt die uit het geloof van Jezus is. De rechtvaardigheid van God in plaats van onze zonde wordt ons deel door geloof. We ontvangen de geweldige rechtvaardigheid van Christus Jezus door geloof in Hem”.

Rom. 4:24: “Maar ook om onzentwil, wie het zal worden toegerekend, ons, die ons geloof vestigen op hem, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, die is overgeleverd om onze overtredingen en opgewekt om onze rechtvaardiging”.

Fil. 3:9: “En in Hem mogen blijken niet een eigen gerechtigheid, uit de wet te bezitten, maar de gerechtigheid door het

geloof van Christus, welke uit God is, op grond van het geloof”.

De enige manier om in de nabijheid van God te komen, is om gereinigd te zijn door het bloed van Christus om zo Zijn leven en rechtvaardigheid te ontvangen. Je moet berouw hebben en afstand doen van je zonden en schuld, door ze te belijden en te geloven dat de Here Jezus de enige is, die Zijn bloed vergoot en stierf voor jouw zonde en weer opstond uit de dood voor jouw rechtvaardiging. Ontvang de Here Jezus als enige ware en levende God en Redder, ontvang de gift van het eeuwige leven, ontvang Zijn goedheid en liefde. Kom naar Jezus.

Slot

1 Joh. 4: 9-10: “Hierin is de liefde Gods tegenover ons geopenbaard dat God Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft als een verzoening voor onze zonden”.

Joh. 14:6: “Jezus zei: Ik ben de weg en de waarheid en het leven, niemand komt tot de Vader dan door Mij”.

Joh. 6:37: “Alles wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen en wie tot Mij komt zal ik geenszins uitwerpen”.

Hand. 16:31: “En zij zeiden: Stel uw vertrouwen op de Here Jezus, en gij zult behouden worden, gij en uw huis”.

Het probleem is dat Deepak Chopra God

niet kent. In plaats van een persoonlijke God, zoals Hij in de Bijbel naar voren komt, stelt Deepak Chopra ons God voor als een intelligentie die zich manifesteert als een ongedifferentieerde kracht. Chopra's perceptie van God is een doorringende energie in ieder wezen in het universum. Hij verzwakt God en verneert de mensheid. Deepak Chopra en de heksen kunnen God alleen zien als een kracht, die beperkt wordt door fysieke wetten, die zich moet berusten in het vervullen van onze wensen en onze wil door de voorgeschreven rituelen. In plaats van onze wil te onderwerpen aan een soeverein en almachtig God, moeten we energie laten stromen voor een universeel gebruik zonder onderscheiding. Alleen door het Woord van God kunnen we de God in waarheid kennen.

Joh. 17:3 zegt: "Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus die Gij gezonden hebt".

Noch de verbeelding van mensen, noch de oude wijsheid van de Ayur Veda voorziet in de enige waarheid, waardoor de mensheid kan ontsnappen aan het oordeel van God om zo de gift van eeuwig leven te ontvangen. Alleen door het kennen van de Here Jezus Christus, kennen we de waarheid. Alleen in Christus kennen we het leven.

Ps. 144:11: "Bevrijd en red mij uit de macht der vreemden, wier mond leugen spreekt, wier rechterhand een hand van bedrog is".

Doug Ecklund. R.Ph.

(Logos Resources <http://www.logosresources.org/NewAge/deepak.htm>)

Vertaald door Gerard Feller

Noten

- (1) <http://www.randomhouse.com/>
- (3) Ageless Body, Timeless Mind: The Quantum Alternative to Growing Old
By Deepak Chopra
1993
Three Rivers Press/New York 201 E 50th St., Ny,Ny 10022
- (4) Basic Magick: A Practical Guide
By Phillip Cooper
1996
Samuel Weiser, P.O. Box 612, York Beach, ME
- (5) Unconditional Life: Discovering the Power to Fulfill Your Dreams
By Deepak Chopra
1991
Bantam Books
- (6) True Magick: A Beginners Guide
By Amber K
1999
Llewellyn Publication, St. Paul, MN, 55164-0383, U.S.A.
- (7) Perfect Health: The Complete Mind/Body Guide
By Deepak Chopra
1991
Harmony Books; a division of Crown Publishers, inc.,201 E 50th St., New York, New York 10022
- (8) Power of the Witch: the Earth, the Moon, and the Magical Path to Enlightenment
By Laurie Cabot with Tom Cowan
October 1990
A Delta Book published by a division of Bantam Doubleday, Dell Publishing Group, inc., 1540 Broadway, New York, New York 10036
- (9) Magick for Beginners: the Power to Change Your World
By J.H. Brennan
2000
Llewellyn Publications, St. Paul, MN, 55164-0383, U.S.A.
- (10) Return of the Rishi
By Deepak Chopra
1988
Houghton Mifflin Company, Boston, MA
- (11) Quantum Healing: Exploring the Frontiers of Mind/Body Medicine
By Deepak Chopra
1989-1990
Bantam Books
- (12) Natural Magic
By John Michael Greer
2000
Llewellyn Publications, St. Paul, MN, 55164-0383, U.S.A.
- (13) Rituals, Spellcasting, and Sorcery: Witchcraft Theory and Practice

By Ly De Angeles
2000

Llewellyn Publications, St. Paul, MN, 55164-0383, U.S.A.

(14) Magical Herbalism

By Scott Cunningham

1982,1997

Llewellyn Publications, St. Paul, MN, 55164-0383, U.S.A.

(15) The Return of Spirit: A Woman's Call to Spiritual Action

By Josie Ravenwing

1996

Health Communications, 3201 SW 15th St., Deerfield Beach, FL

(16) Encyclopedia of Wicca and Witchcraft

By Raven Grimassi

2000

Llewellyn Publications, St. Paul, MN, 55164-0383, U.S.A.

(17) Encyclopedia of Magical Herbs

By Scott Cunningham

1985, 1997

Llewellyn Publications, St. Paul, MN, 55164-0383, U.S.A.

(18) All Scripture is from The Authorized King James version of the Holy Bible

- Chopra, Deepak (2001). The Seven Spiritual Laws of Success: A Practical Guide to the Fulfillment of Your Dreams (paperback ed.). Crown Publishing. ISBN 0609802194.
- Stenger, V. J. (1995). The Unconscious Quantum: Metaphysics in Modern Physics and Cosmology. Prometheus Books.
- Chopra, Deepak (2000). Hoe wij God kunnen ervaren: In zeven stappen naar een alomvattend Godsbegrip. Kosmos-Z&K Uitgevers B.V. Utrecht ISBN 9021585103

Vertaald in het Nederlands:

9020243454 Heel je hart, Ankh-hermes, paperback, € 11,15

9069635836 Het Ayurvedische kruidenboek, Gottmer-Becht, paperback, € 19,90

9021543257 Het boek der geheimen, Servire, paperback, € 19,50

9069637421 Het geluk in jezelf, Altamira-Becht, gebonden, € 15,90

9022546934 Kamasutra, De Boekerij, gebonden, € 29,95

9021539896 Synchronisch leven, Servire, paperback, € 19,50

9020243225 Volop energie!, Ankh-hermes, paperback, € 11,15

9023008936 De zeven spirituele wetten van succes, Gottmer Becht, gebonden, € 15,20

906963645X De zeven spirituele wetten van yoga, Altamira-Becht, gebonden, € 14,95

9021585057 Alledaagse onsterfelijkheid, Servire, gebonden, € 14,95

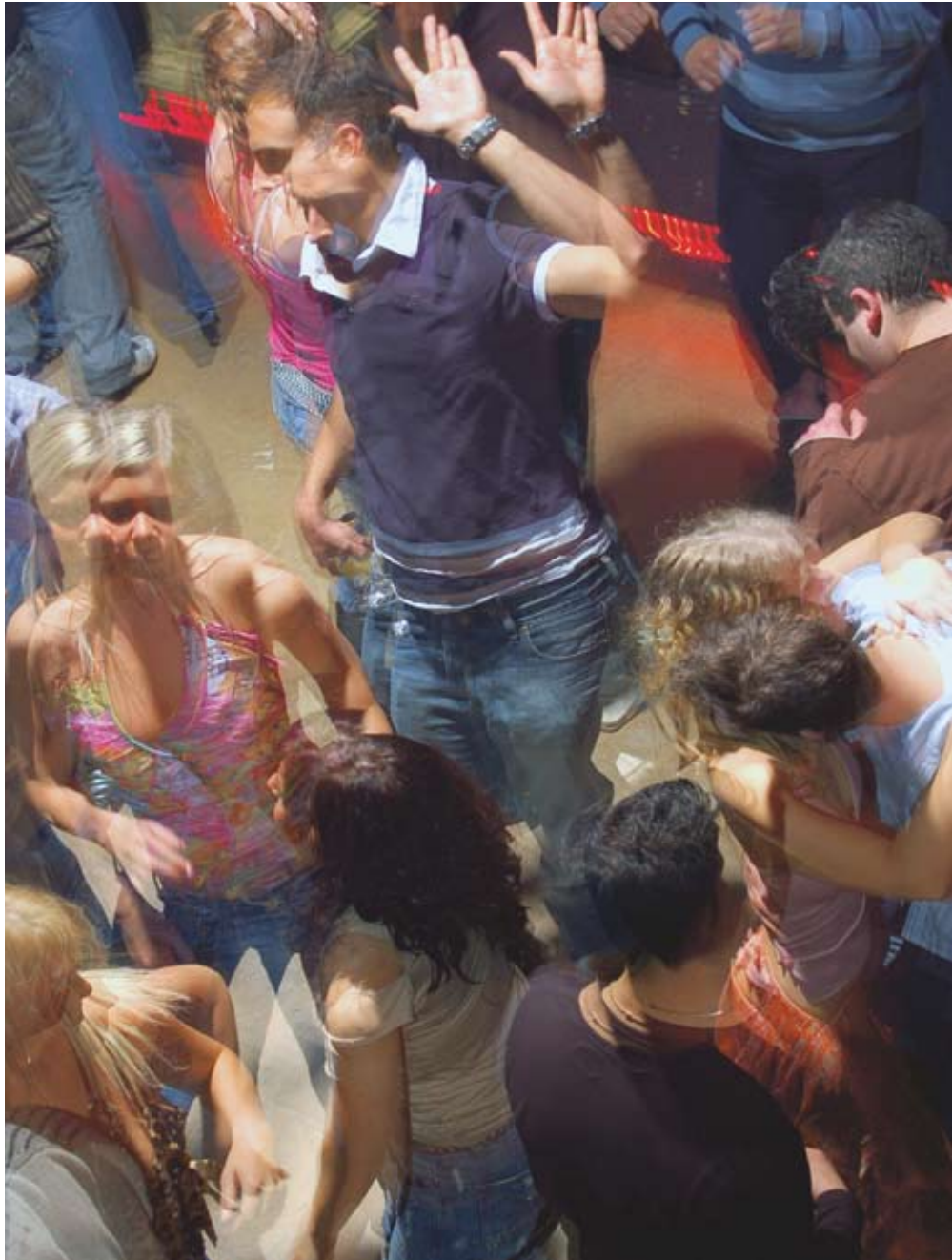
<http://deepak-chopra.startpagina.nl/>

Duistere ondertonen van de p

Henk van Zon draaide tien jaar lang in de popscene mee als diskjockey. De muziekwereld die hij van binnenuit kende, keerde hij echter radicaal de rug toe. Nu laat hij als evangelist de achtergronden van deze moderne muziek niet zo zeer horen maar zien. Door genade mocht hij honderden tot de Heer leiden. De tweede druk van dit muziekboek is niet alleen geheel vernieuwd, maar ook qua aantal pagina's verdubbeld en qua formaat vergroot. Zo is er ruim aandacht geschonken aan de gothic-stroming.

Nogal wat citaten van musici en onderzoeken missen een bronvermelding, zodat het wat in de lucht blijft hangen. Nog kwalijker wordt het om allerlei beweringen en beschuldigingen te uiten met weglating van de bronnen. Deze toevoegingen zouden het boek weliswaar nog dikker maken, maar ook overtuigender. Omdat veel feiten thans niet te verifiëren zijn aan de hand van bronnen, moet de lezer het gewoon maar voor waar aannemen en is dit boek niet als een wetenschappelijk werk te beschouwen. Daarmee zeg ik niet dat het niet lezenswaardig zou zijn. Het leest makkelijk, maar de inhoud is schokkend. De popscene wordt voor het voetlicht gebracht en in het licht van Gods woord gebracht. Het geheel is doorvlochten met talloze citaten uit de Bijbel. Je kunt je hier en daar afvragen of recht gedaan is aan de context, maar het idee om praktijken te toetsen aan Gods woord verdient onze hartelijke instemming. Van Zon loopt tegen hetzelfde probleem aan als ik, schrijver van het uitgedijde artikel 'Met de moderne muziek mee?', te vinden op de website van Promise. Om te bepalen of een muzikant iets beweerd heeft en inderdaad zó heeft gesteld zoals geciteerd is, ook nog in de juiste context, vergt veel research. Dat critici van moderne muziek elkaar kritiekloos overschrijven is verleidelijk en een gevaar.

Dit overschrijven blijkt onder andere uit het definiëren van de bron van slechte muziek. Velen komen dan uit bij satan. Maar is dit niet teveel eer voor hem? Jubal, wiens naam 'geschal' betekent, wordt reeds in Gen. 4:21 genoemd als de 'vader van allen die citer en fluit bespele[n]', dat wil zeggen de eerste die de muziekkunst beoefende. Was Jubal echt de eerste muzikant of satan? Hal Lindsey, auteur van de bestseller 'Satan leeft onder ons', identificeert satan met de morgenster (Lucifer 'zoon van de dageraad', de glanzende, de lichtdrager) uit Jes. 14:12

en de vorst van Tyrus in Ezech. 28:1-2ii. Bijbelleraar Derek Prince houdt een slag om de arm: "Er zijn heel wat bijbelleraars [concrete namen ontbreken hier, WJAPH] die geloven dat satan (laten we zeggen Lucifer, want hij had zijn naam toen nog niet veranderd) verantwoordelijk was voor het leiden van de aanbidding in de hemel. Ik geloof dat het belangrijk is om te weten dat satan, zoals hij heden ten dage is, heel wat van muziek afweet en hij gebruikt muziek als een van de mid-delen om mensen gevangen te nemen"iii. Lindsay en Prince gaan niet zover in hun beweringen dat satan een oermusicus, muziekengel of aanbiddingleider was, en

dat Lucifer zelfs in zijn lichaam ingebouwde fluiten en tamboerijnen had, ja die instrumenten wàs. Deze gedachte vinden we wel bij Henk van Zon, Ronald Koops, stichting Naar House en Johan Bronsveld, en vooral bij J. Dwight Pentecost en in diens voetspoor LaMar Boschmaniv. In de visie dat satan één en al muziek zou zijn geweest, is Ezechiël 28:13 een cruciaal vers, maar dit blijkt heel moeilijk te vertalen. Eerdere vertalingen hebben inderdaad muziek-instrumenten, maar dat is bij de latere vertalingen helemaal verdwenenv. De edelstenen zijn daar gevat in gouden zettingen. Commentator dr. A. Noordtjiz merkt in dit verband op dat

opmuziek (Recensie)

“vertalen is hier veelal raden. ... Gewoonlijk vermoedt men, dat de profeet zich hier bedient van vaktermen op het gebied der goudsmeedkunst. ... Het enige wat hier duidelijk is, is dat de Tyrische koning hier ‘cherub’ wordt genoemd, drager en bewaker der goddelijke heerlijkheid”vi. Volgens commentator G. Ch. Aalders vermoedt men niet zonder grond dat we met twee termini technici op het gebied van de goudsmeedkunst te doen hebben, maar wat de precieze bedoeling hiervan is kunnen wij niet uitmakenvii.

Terecht concludeert cultuurwetenschapper en kunstcriticus Joël Valk dat “op basis van Ezech. 28:13b bijna geen enkele theoloog gelooft dat Lucifer geschapen was met pijpen en tamboerijnen in zijn lichaam, die hij zeer goed kon bespelen, omdat men helemaal niet weet wat er eigenlijk staat, laat staan wat ermee bedoeld wordt” viii. Valk verwerpt deze speculatie en deze ten onrechte demonisering van popmuziek. Hij stelt verder dat Lucifer niet als aartsengel in de Bijbel te vinden is, noch in welke christelijke traditie ook. Lucifer is de afgeleide naam afkomstig uit Jes. 14:12. De Griekse vertaling van het Hebreeuwse Oude Testament vertaalde dit met ‘phosphoros’, wat in de Latijnse vertaling, de Vulgaat, werd vertaald met Lucifer. Onbedoeld krijgt de duivel dus hier toch teveel eer. Zie ook de uitspraak op p. 177: “In Zijn beschermende zorg heeft God niet toegestaan dat de mens zijn ‘derde oog’ (het Alziende oog van Lucifer, de toegangspoort tot de zogenaamde verlichte -occulte! -kennis) zou openen”. Alleen God is alwetend, de duivel weet veel en is sluw, maar blijft slechts een (gevallen) schepsel.

Ligt er dan geen link tussen muziek en satan? Toch wel, absoluut! Zie verder voornoemd artikel op de website van Promise typische term gebezigd in pinksterkringen, is ‘zalving’, ‘gezalvde’ (pp. 28, 33-38, 43). Zelfs Lucifer zou gezalvd zijn (p. 44, 51, 52, 57). Wordt hier niet teveel aan opgehangen? De term ‘zalving’ vind ik slechts drie keer in de bijbel en wel in Ex. 40 en 1 Joh. 2.

Dit boek laat de alarmerende evolutie van de ranzigheid zien in decennia popmuziek. Een muzikexpert durft van Zon zichzelf niet noemen en wil hij evenmin een oordeel uitspreken over de vraag “of hardrockmuziek als zodanig een duistere uitwerking heeft” (p. 191). Wel is hardrock het muzikale handelsmerk bij uitstek van groepen die zich tegen het establishment keren (p. 187). “Sommige

muziek is simpelweg neutraal van inhoud en karakter” (p. 198), is een kwestie van smaak (p. 183). Andere muziek kan een christenen het beste radicaal weggooien (p. 180). Ten slotte geeft van Zon diverse praktische criteria voor de beoordeling van moderne muziek. Moge dit boek ons wakker schudden en ons helpen waakzaam te blijven.

“Wie onrecht doet, hij doe nog meer onrecht; wie vuil is hij worde nog vuiler; wie rechtvaardig is, hij bewijze nog meer rechtvaardigheid; wie heilig is, hij worde nog meer geheiligd” (Op. 22:11).

Duistere ondertonen van de popmuziek, (Zwolle: Henk van Zon Ministries, 2006), 208 pagina's, 2e druk. € 15,-)

W.J.A. Pijnacker Hordijk

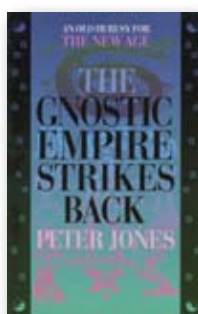
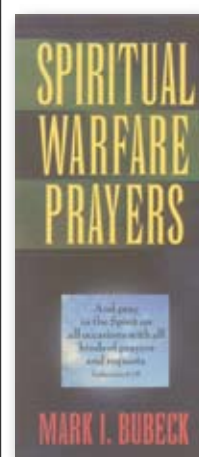
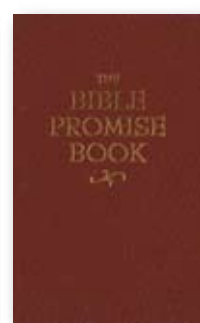
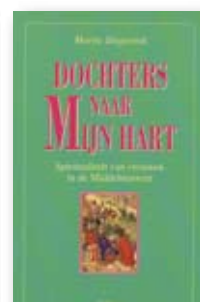
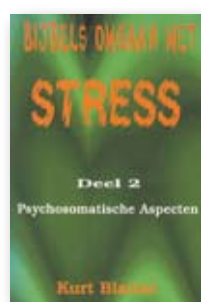
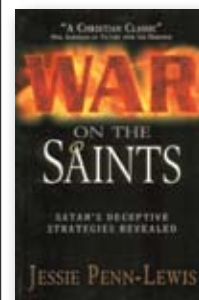
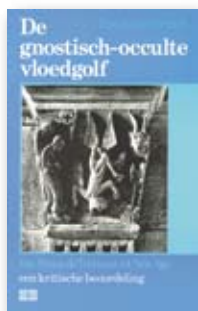
- i 'deze was de vader van allen die harpen en orgelen hanteeren' - Staten Vertaling; 'hij werd de stamvader van allen die op de lier of de fluit spelen.' - Nieuwe Bijbel Vertaling.
- ii Hal Lindsey in samenwerking met C.C. Carlson, Satan leeft onder ons (vertaald door A. van Onck) (Laren: Novapres, 1972) pp. 37, 41-45.
- iii Derek Prince, Vijanden die tegenover ons staan. Wat doen we met toverij in de gemeente? (Hoornaar: Gideon, 1989) p. 16.
- iv Ronald Koops De kracht van muziek. Met zes richtlijnen voor jongeren, Ronald Koops (Heerenveen: Barnabas, 2005) p. 13; Henk van Zon, *Duistere ondertonen van de popmuziek* (drukkerij Veldman: IJsselmuiden, 2005) pp.7,

20-23; idem 2e druk: pp. 43, 51, 102. Popmuziek onder de loep, (Giessen: stichting Naar House, 2005) p. 16; Johan Bronsveld, De kracht van muziek in de gemeente (Putten: stichting Opwekking 2001), J. Dwight Pentecost, Your adversary, the devil (Grand Rapids (MI): Kregel Publications, 1969 / 1997) p.7, LaMar Boschman De wedergeboorte van de muziek (Den Haag: Gazon, 1985) pp. 11-19 Hebben deze auteurs elkaar overgeschreven?

- v Septuaginta: και χρυσιου ἐνέπλησας τους θησαυρους σου και τας ἀποθηκας σου ἐν σοι ἅψ ἡς ἡμέρας ἐκτίσθης σύ. Staten Vertaling: en goud; het werk uwer trommels en uwer fluiten was bij u; ten dage dat gij geschapen werdt, waren ze bereid. Willibrord Vertaling (1975): van goud waren de sieraden waarmee gij getooid waart; op de dag dat u geschapen werd waren ze gereed. Leidsche Vertaling (1899-1901): zij waren in goud gekast en met tussenruimten bewerkt; ten dage dat gij geschapen werdt waren zij ingezet. Nederlands Bijbel Genootschap (1951): van goud was het werkstuk waarin zij waren gevat en aan u vastgehecht, toen gij geschapen werd waren zij gereed. Naardense Bijbel (2004): bewerkt goud was je sieraad waarin je was getooid, op de dag dat jij werd geschapen waren zij gereed. Nieuwe Bijbel Vertaling (2004): granaat en smaragd, gevat in gouden zettingen. Op de dag dat je geschapen werd lagen ze klaar. King James Version: the workmanship of thy tabrets and of thy pipes was prepared in thee in the day that thou wast created. Revised Standard Version (1952): and wrought in gold were your settings and your engravings. On the day that you were created they were prepared. The Living Bible paraphrased (1972): all in beautiful settings of finest gold. They were given to you on the day your were created. La Sainte Bible (Louis Legrand) : d'escarboucle, d'émeraude, et d'or ; tes tambourins et tes flûtes étaient à ton service, Préparés pour le jour où tu fus créé.
- vi dr. A. Noordt zij, Ezechiël 2e deel Korte Verklaring van de Heilige Schrift (Kampen: Kok, 2e druk) p. 37
- vii G. Ch. Aalders, Ezechiël II: Hfdst. 25-48 (Kampen: Kok, 1957) pp. 65, 67.
- viii Joël Valk, De gespannen verhouding tussen evangelisch christendom en popmuziek: gebaseerd op mythes? Soteria, themanummer KUNST. (Sliedrecht: Merweboek, 4e kwartaal 2006) p. 57.

10 % ZOMER KORTING

voor Promiselezers in onze webshop!!!

Zoals vele bezoekers van onze website www.stichting-promise.nl al weten, hebben we sinds een half jaar ook een webshop met daarin boeken die te maken hebben met de artikelen die we publiceren. Deels zijn dat onze eigen uitgaven, deels, wat oudere waardevolle boeken die niet gemakkelijk meer verkrijgbaar zijn, en deels een aantal Engelstalige boeken. Graag vestigen we uw aandacht op de Engelstalige 'Promise-bijbels' waarin Gods rijke beloften gerubriceerd benoemd worden, er is ook een speciale versie die gericht is op de jeugd. Wilt u teenagers stimuleren tegelijk Engels te leren en zich bovendien te verdiepen in Gods beloften, dan is dit ook voor hen een ideaal cadeau. Deze zomer kunnen Promise lezers gebruik maken van een korting van 10% op de prijs van de boeken in de webshop, u dient hiervoor de code st995 bij uw bestelling te vermelden. Deze actie geldt tot 1.okt.2007.

Lichaamstaal in de gezondheidszorg

Studiedag op 13 Oktober 2007 te Oudewater

In de (christelijke) hulpverlening kan vaak op een betere, effectievere wijze gebruik gemaakt worden van een gedegen kennis van lichaamstaal. Dit kan, als de therapeut of pastoraal werker eerder de 'microsignalen' van cliënten opmerkt, en deze beter leert te observeren. Voor de cliënt is dit van belang omdat hij/zij daardoor instaat is, zichzelf beter te leren kennen en bovendien handvaten krijgt voor een betere communicatie en omgaan met emoties. Op deze dag komen veel facetten van lichaamstaal aan de orde, o.a. hoe we omgaan met ruimtes, mimiek, intonatie, gebaren, houding en beweging welke implicaties dit heeft in de begeleiding en hoe we het praktisch door middel van oefeningen kunnen aanwenden. Naast de theorie bestaat deze studiedag ook uit het oefenen van enkele toepassingen. Dit via nonverbaal oefeningen en een oefenprogramma op de computer. Het programma is van 10.00 uur tot 16.00 met tussen de middag een uitgebreide lunch. Kosten zijn incl lunch/ koffie/thee en reader Deze dag is bedoeld voor iedereen die werkt in hulpverlening en of pastoraat.

Info/opgave St.Promise, Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel (0348) 563 359 of via e-mail info@pastoraat.com Kosten: Inclusief lunch en reader € 47,50-

Christelijke assertiviteitstraining

Najaar 2007 Nu ook op donderdagmiddagen!!!

Vanaf 17 sept t/m 3 dec 2007 (maandagavonden) en 20 sept t/m 6 dec. 2007 (donderdagmiddagen) start er weer een nieuwe cursus christelijke assertiviteitstraining. Deze cursus waarin sociale vaardigheden, gecombineerd worden met christelijke identiteit, is uniek in zijn opzet. Hoe ga je als christen om met grenzen op je werk, in familie, met vrienden en met God? Naast emotionele intelligentie wordt veel aandacht geschonken aan conflicthantering en identiteit. Cursusinhoud

In de cursus die uitgaat van een Bijbels mensbeeld komen zaken aan de orde zoals:

- Je identiteit als Christen;
- Hoe kan ik voor mezelf opkomen en wat is het verschil met "de onderste weg gaan";
- Hoe kan ik spanningen in het samenleven met anderen onder controle krijgen en houden?;
- Hoe ga ik om met mijn gevoelens en de gevoelens van anderen?;
- Hoe leer ik op de juiste wijze als Christen te communiceren en grenzen te stellen?;
- Hoe ga ik om met agressiviteit.

De leermethodes voor deze training zijn:

- verschillende soorten rollenspelen,
- bijbelse voorbeelden en mogelijkheden voor oefeningen,
- verbale en non- verbale communicatie training,
- ontspanningstechnieken, groepsgesprekken,
- Bij bijbelstudies en huiswerkopdrachten.
- In sommige lessen wordt gebruik gemaakt van videotraining.

Iedere les bestaat uit een theoretisch gedeelte waarin verschillende hulpmiddelen die tot een betere assertiviteit leiden besproken en beoefend worden. En na de pauze in de subgroepen worden praktische situaties geanalyseerd, besproken en beoefend. Ook komt iedere les een oefening in christelijke identiteit terug. Bij de cursus hoort een uitgebreid (153 blz) cursus-en werkboek wat in de loop der jaren aangepast is aan de ervaringen van de cursus.

De geplande lesavonden op maandagavond van 19,30-22.00 in najaar 2007 in Oudewater zijn:
September: 17, 24

Oktober : 1, 8, 15, 29
November: 5, 12, 26
December : 3

Let op!! nu ook op donderdagmiddagen: van 13.00-15.30 uur

September : 20, 27
Oktober: 4, 11, 18
November: 1, 8, 15, 29
December: 6

De cursuskosten bedragen inclusief intake en uitgebreide cursusmap € 298 (alleen voor particulieren) te voldoen vóór aanvang van de cursus op bankrek. 35.23.13.498 tnv G.P.M. Feller te Oudewater. Veelal vergoeden bedrijven en instellingen deze cursus. Opgave /info Praktijk "heel de Mens" Lange Burchwal 80 3421 SM Oudewater Tel. (0348) 563 968 of (0348) 563 359

Redactioneel

‘Toen ik nog een kind was sprak ik als een kind, dacht ik als een kind, redeneerde ik als een kind. Nu ik volwassen ben heb ik al het kinderlijke achter me gelaten’ (1 Kor. 13: 10, 11).

Dit weekend waren we weer even bij onze eerste kleinzoon. Als kersverse opa ben ik weer bepaald bij het prille menselijk leven. De conceptie op zich is een groot wonder waar je niet over uitgedacht raakt. Op de middelbare school waar ik godsdienstlessen mag verzorgen, beweer ik dat God de seksualiteit bedoeld heeft voor binnen het huwelijk, en wel voor één man en één vrouw, zowel voor voortplanting als voor genot. Ik weet ook wel dat hierop veel variaties mogelijk zijn, maar het is de vraag of je daar echt gelukkiger van wordt... Vanaf de conceptie heeft een kind slechts tijd nodig om te groeien, want alles zit in principe al in die unieke bevruchte eicel. Wat een zegen als een kindje welkom is en ontvangen wordt in een warm ‘nest’. Na de geboorte stoppen de ontwikkelingen bepaald niet. Wat nu voor ons vanzelfsprekend is, is destijds allemaal stapje voor stapje aangeleerd. Hoe pak je iets vast, hoe draai je je om, zet je je eerste schreden op deze planeet enz.. De spraak wordt ontwikkeld, ruimtelijk inzicht wordt groter, enz. enz.. Wat zijn de hersenen hierbij super complex, en werkelijk door een geniale Schepper geschapen. Liefdevolle, geduldige ouders (en wat mij betreft a.u.b. op een afstand ook graag grootouders) kunnen van die beginnende stunteligheden ook nog genieten en het kind enthousiast aanmoedigen. Goede, liefdevolle voorbeelden zijn hierbij onontbeerlijk. Daarna moet een kind op diverse scholen nog minstens twaalf jaar leren, want het komt ons niet aanwaaien. Terecht wordt er heel veel in een kind geïnvesteerd. Een lang traject moet afgelegd worden voordat iemand zich als volwassene kan redden. Die smalle weg lijkt wel door een mijnenveld te voeren. Wat voor verleidelijke rommel, vergif verpakt als snoep, komt op een kind af! In dit nummer meer over moderne muziek, voorwaar geen eenvoudig onderwerp. Hoe leert een kind daar mee omgaan? Waar zijn de vaders en moeders die hun kostbare kinderen met raad en daad willen bijstaan?

Velen zijn fysiek en financieel tot volwassenheid uitgegroeid. Zij hebben hun schapjes wel op het droge. Maar hebben zij zich gezond geestelijk emotioneel ontwikkeld? Voor mij is steeds een test voor volwassenheid hoe we met kritiek en complimenten omgaan. Is ons zelfbeeld gezond evenwichtig? In dit nummer lezen we een enigszins technisch medisch verhaal over de ontwikkeling van kinderen. Ontsporingen zijn er op het hele traject al snel. Zouden preventieve opvoedcursussen verplicht moeten worden gesteld? Maar wie meent het te weten en pretendeert de ander de wet voor te mogen schrijven? Promise wil informeren, wat zou moeten leiden tot transformeren en helpen repareren. We zoeken nog steeds naar vertalers van Nederlands naar Engels, want in het buitenland is ook vraag naar onze artikelen. Wie zet je na een ontsporing weer op de rails? En hoe? Gelukkig is onze hemelse Vader gespecialiseerd in puinhopen. Uitgangspunt voor herstel is telkens Gods Woord, de gids voor alle eeuwen en culturen. Zo geeft het Bijbelboek Spreuken ons veel waardevolle, opvoedkundige tips. Goede, maar ook slechte voorbeelden zijn genoeg in de Bijbel te vinden en door ons aan hen te spiegelen groeien en ontwikkelen we.

Een volwassene heeft afgelegd wat des kinds was, heeft verantwoordelijkheid leren dragen en is dus niet meer kinderachtig, maar laat het kinderlijke alstublieft blijven! Eigenschappen als speelsheid, creativiteit, onbevangenheid en vooral afhankelijkheid van de alles wetende en alles kunnende Vader, moeten we als volwassenen beslist niet overboord zetten. Ik kan haast niet wachten op de volgende logeerpunt van mijn kleinzoon, want dat wordt, ondanks vuile luiers, weer genieten!

Willem-Jan Pijnacker Hordijk (semi-professioneel opa)

Colofon

Het blad “Promise” is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
 - Het publiceren via het blad Promise” van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.
- De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving

www.DUO-ontwerp.nl

Druk

UnitedGraphics, Zoetermeer

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4x per jaar

Abonnement: minimaal €10,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
Fax. 0348 - 563968
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
Rabobank: 39.16.83.071
Postbank: 4906197

Voor België:

jaarrekening abonnement minimaal €10,-
Belg.Post.Rek.Nr. 000.16.92.998-57
St.Promise
Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater, Holland

Losse nummer €2,50

9 771383 029001